125. Tiistaina 13 päivänä lokakuuta 1992

kello 17.20

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

S.

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotukset laiksi tieliikennelain muuttamisesta ja laiksi ajoneuvoasetuksen 63 §:n 1 momentin b kohdan kumoamisesta 3681

Hallituksen esitys n:o 149
Lakialoite n:o 29
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 4

2) Ehdotukset laeiksi työntekijäin eläkemaksusta ja valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvassa palveluksessa olevan henkilön eläkemaksusta sekä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain piiriin kuuluvien viranhaltijoiden ja työntekijöiden eläkemaksusta 3688

Hallituksen esitys n:o 230/1991 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 27

3) Ehdotukset laeiksi lääkelain muuttamisesta ja sairausvakuutuslain 5 a ja 9 §:n muuttamisesta 3693

Hallituksen esitys n:o 118
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 30

S.

4) Ehdotukset laeiksi kunnallisten luottamushenkilöiden eläkelain kumoamisesta ja kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain muuttamisesta 3695

Hallituksen esitys n:o 166
Toivomusaloite n:o 1332/1991 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 31

5) Ehdotukset laeiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta sekä lasten kotihoidon tuesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta ja lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 173
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 32

6) Ehdotus laiksi aikuisten järjestelmällisen hammashuollon toimeenpanon siirtämisestä 3703

Hallituksen esitys n:o 199
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 33

7) Ehdotukset laeiksi eräiden terveydenhuollon ammattien harjoittamista koskevien lakien muuttamisesta ..... ,,

Hallituksen esitys n:o 107
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 34

S.

8) Ehdotus laiksi energia-avustuksista annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta 3703

Hallituksen esitys n:o 153
Talousvaliokunnan mietintö n:o 30

9) Ehdotus laiksi Kera Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta 3704

Hallituksen esitys n:o 198
Talousvaliokunnan mietintö n:o 31

10) Ehdotukset laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta sekä turvavarastolain, tuontipolttoaineiden velvoitevarastointilain ja varmuusvarastointimaksusta annetun lain 1 ja 5 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 105
Talousvaliokunnan mietintö n:o 32

11) Ehdotukset laeiksi talletuspankkien toiminnasta annetun lain, liikepankkilain sekä elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 116
Talousvaliokunnan mietintö n:o 33

12) Ehdotus laiksi valtion vakuusrahastosta annetun lain 14 ja 15 §:n muuttamisesta 3706

Hallituksen esitys n:o 138
Talousvaliokunnan mietintö n:o 34

Esitelläänn:

13) Hallituksen esitys n:o 219 vuoden 1992 kolmanneksi lisätalousarvioksi 3711

14) Hallituksen esitys n:o 210 laiksi valtion virkamiehen ja työntekijän terveydenhuollosta ulkomailla annetun lain 12 §:n muuttamisesta 3712

15) Hallituksen esitys n:o 212 laiksi eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain 1 §:n muuttamisesta ..... „

S.

16) Hallituksen esitys n:o 214 kalastusvakuutusyhdistyksistä annetun lain 2 ja 5 §:n muuttamisesta 3712

17) Hallituksen esitys n:o 215 laeiksi patenttilain 3 §:n, hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain 3 §:n ja mallioikeuslain 5 §:n muuttamisesta ..... „

18) Hallituksen esitys n:o 220 laiksi kiinteistövaihdosta valtion ja Postipankki Oy:n välillä ..... „

19) Hallituksen esitys n:o 221 laiksi kiinteistöjen myynnistä Vapo Oy:lle ..... „

20) Hallituksen esitys n:o 222 laiksi kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta ..... „

21) Hallituksen esitys n:o 223 laiksi sokeriverosta annetun lain 4 ja 12 §:n muuttamisesta 3713

22) Hallituksen esitys n:o 224 laiksi leimaverolain 10 ja 50 §:n muuttamisesta „

23) Hallituksen esitys n:o 225 laiksi maataloustulolain eräiden säännösten soveltamisesta vuonna 1992 annetun lain muuttamisesta ..... „

24) Hallituksen esitys n:o 226 lannoitelaiksi 3714

25) Hallituksen esitys n:o 227 laeiksi kansaneläkelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen johdosta ..... „

26) Valtioneuvoston päätös 1 päivältä lokakuuta 1992 sokerin tuontimaksun väliaikaisesta muuttamisesta (VNP 4) 3716

27) Ed. Aittoniemen lakialoite n:o 34 vuoden 1993 veroasteikkolaiksi ..... „

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuu ed. Kalli.

Ensimmäinen varapuhemies: Edustajille ilmoitetaan, että lyhyet puheenvuorot ja vastauspuheenvuorot voidaan normaaliin tapaan käyttää nyt edustajien istumapaikoilta.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi tieliikennelain muuttamisesta ja laiksi neuvoasetuksen 63 §:n 1 momentin b kohdan kumoamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 149
Lakialoite n:o 29
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 4

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 4.

Keskustelu:

Ed. Rauramo: Arvoisa puhemies! Esillä oleva hallituksen esitys tieliikennelain muuttamisesta ei sinällään pidä sisällään kovin merkillisiä asioita, mutta haluaisin jo tässä vaiheessa muutaman sanan kertoa lakialoitteesta n:o 29, joka liittyy kyseessä olevaan asiaan.

Lakialoitteen on allekirjoittanut 12 liikennevaliokunnan jäsentä. Kysymys koskettaa sellaisia pakettiautoja ja erikoisautoja, joiden paino on 1 800—3 500 kiloa ja nykyisellään suurin sallittu nopeus 80 kilometriä tunnissa. Tässä esityksessä ehdotetaan kyseisten ajoneuvojen suurimman sallitun nopeuden nostamista 100 kilometriin tunnissa.

Suomessa on kaiken kaikkiaan pakettiautoja noin 210 000 kappaletta ja ns. erikoisautoja, joihin kuuluvat mm. jenkkifarmarit ja tämän tyyppiset autot, 22 000 kappaletta. Lakialoite koskettaa noin 50 000:ta kappaletta autoista eli vajaata neljäsosaa kaikista pakettiautoista. Kaikki muut pakettiautot saavat jo nykyisellään ajaa 100:aa kilometriä tunnissa. Lakialoitteen tarkoitus olisi saattaa kaikki pakettiautot kulkemaan joustavasti muun liikenteen mukana ja näin parantaa liikenneturvallisuutta.

Valiokunnassa kaikki näytti olevan varsin selvää, kunnes Liikenneturvan asiantuntija tuli valiokunnan kuultavaksi ja ainakin minun mielestäni varsin ristiriitaisin argumentein käänsi osan valiokunnan jäsenten mielipiteistä. Liikenneturva esitti mm. seuraavaa. Nämä ovat jotakuinkin suoria lainauksia Liikenneturvan kirjallisesta tekstistä:

"Kevyempi, kiihtyvämpi ja matalampi ajoneuvo pyrkii aina" — korostan siis, että Liikenneturvan esityksessä oli sana aina — "ohittamaan raskaamman, hitaammin kiihtyvän ja korkeamman ajoneuvon." Tämä varmasti pitää paikkansa. Moni meistä, jotka olemme liikenteessä, toimiikin näin, siis jos eteen tulee hitaammin etenevä pakettiauto, se pyritään ohittamaan. Näitä tilanteita syntyy huomattavan harvoin, jos pakettiautot ja ns. erikoisautot kulkevat muun liikenteen sallittua nopeutta. Tällaisia tilanteita ei pitäisi syntyä, jos ajetaan tilannekohtaista nopeutta, joka on liikennemerkein osoitettu.

Toiseksi Liikenneturvan asiantuntija esitti seuraavaa: "Henkilöautoilla pyritään ohittamaan paketti- ja erikoisautoja ajoneuvokohtaisista rajoituksista riippumatta." Voi olla, että pitää paikkansa, mutta hän jatkoi seuraavasti: "Vastaavasti paketti- ja erikoisautoilla pyritään ohittamaan kuorma- ja linja-autoja, ellei sitä ole estetty ajoneuvokohtaisilla rajoituksilla." Hän kumoaa sen, mitä oli juuri aikaisemmin sanonut, eli sen, että nopeusrajoituksista huolimatta pyritään tietyn tyyppisiä autoja ohittamaan ja seuraavassa hetkessä ei ohitetakaan, jos niitä rajoitetaan tietyin nopeusrajoituksin. Tämä on jotakuinkin ristiriitainen väittämä.

Sitten arkaan aiheeseen, joka on kaikkein vaikein tässä asiassa: Liikenneturva esitti, että tämä muutos lisäisi mahdollisesti kuolemantapauksia noin 20—30:llä vuosittain. Jokainen kuolemantapaushan liikenteessä on tietysti ongelma, mutta tuo vaikuttaa hieman ylimitoitetulta arvioltа, koska talvinopeusrajoituksen, joka on 80—100 kilometriä tunnissa tai päinvastoin, vaikutus, joka koskettaa kaikkia yli 2:ta miljoonaa ajoneuvoa liikenteessä, on arvioitu noin 15 ihmishengeksi vuositasolla. Kun 50 000 ajoneuvon ollessa kyseessä arvioidaan, että tämä määrä voisi olla jopa kaksinkertainen, mielelläni olisin kuullut sen arvion, joka on totuudenmukainen. En jaksa millään uskoa, että tämä on totuudenmukainen. Näin ollen tämä ainakin omalta osal-

tani nakertaa hyvin paljon Liikenneturvan tilastojen luotettavuutta.

Liikenneturva puuttui myös siihen seikkaan, että lakialoitteen perusteluissa oli mainittu, että tämä on yleiseurooppalainen käytäntö. Siinä myönnän, että perusteluissa asia oli ilmaistu ehkä hiukan epäselvästi, en sano harhaanjohtavasti, mutta sanoisin, että käytäntö Euroopassa on jonkin verran kirjava. Kuitenkin meitä lähellä olevissa maissa Ruotsissa ja Tanskassa on juuri tämän lakialoitteen esittämä käytäntö ja Norjassa tätä vielä hiukan lievempi käytäntö, joka sallii ajoneuvon kokonaispainoksi 7 500 kiloa ja silti ajoneuvo voi liikkua 100 kilometrin tuntinopeudella. Esimerkkejä löytyy ihan naapurimaista. Näkisin, että tämä ei voi olla syynä lakialoitteen hylkäämiselle.

Mikä mielestäni tekee asian myös varsin mielenkiintoiseksi, on se seikka, että valiokunnan sihteeri oli kirjoittanut lakialoitteen hylkäämiseksi pitkät perustelut yleiskeskustelun pohjalta ja valiokunta kuitenkin suuressa viisaudessaan pyyhki yli nämä perustelut. Se hämmästytti minua kovasti siinä mielessä, että ainakin itse, jos olisin muutamaa viikkoa aikaisemmin allekirjoittanut jonkin lakialoitteen, joka valiokunnassa hylätään — ja korostan vielä, että 12 valiokunnan jäsentä oli aloitteen allekirjoittanut, mutta sitten he haluavat pyyhkiä yli kaikki perustelut, joilla perustellaan, miksi lakialoitetta ei hyväksytäkään — ja kahden viikon kuluttua olenkin päinvastaista mieltä, niin haluaisin sen jollain tavalla perustella. (Ed. Laine: Mitenkäs sen ed. Paloheimon aloitteen osalta kävi?)

Arvoisa puhemies! Tulenkin toisessa käsittelyssä esittämään, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin myös lakialoitteeseen n:o 29 sisältyvä lakiehdotus.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rauramo käsitteli asiaa, joka on hänelle ilmeisen läheinen. Olihan hän puuhamies tässä lakimuutoksessa. Jotenkin nyt tuli se kuuluisa pirun ja Raamatun suhde mieleen, kun kuuntelin ed. Rauramon esitystä siitä, miten Liikenneturvan asiantuntija oli käyttäytynyt ja mitä hän oli sanonut. Lähtemättä nyt saivartelemaan siitä, tekikö ed. Rauramo oikeat johtopäätökset asiantuntijamme puheenvuoroista vai ei, kiistämättömäksi tosiasiaksi jäi kyllä se, että ne 20—30 kuolemantapausta, jotka vastaavassa tilanteessa aiemmilta vuosilta tunnettiin, ovat aika vastaanpanematon esimerkki siitä, että sen kaltaiseen lievennykseen ei ainakaan suin päin pitäisi mennä, mitä tämä lakialoite edellytti. Sitä paitsi kun käytäntö todellakin, aivan niin kuin ed. Rauramo sanoi, on kovin kirjava Euroopassa, niin sieltä ei ole nyt suoranaisia malleja otettavissa siihen, mihin ed. Rauramo tähtäsi.

Yleisesti ottaen se, että valiokunnan mietinnöstä osa perusteluja poistetaan, on ihan normaalia käytäntöä. Viittaan siihen, mitä tässä isossa salissa on tapahtunut ed. Paloheimon esitykselle aivan jokunen aika sitten. Valiokunnissa tällainen käytäntö on ilmeisen yleistä ja aivan laillista toimintaa.

Mutta kuolonuhrit, ne 20—30 kuolonuhria, olivat ymmärtääkseni keskeinen tekijä, miksi tähän ei innostuttu.

Jotta kenellekään ei jäisi epäselväksi: Minä en kuulunut siihen joukkoon, joka alun perinkään oli allekirjoittanut tätä lakialoitetta. En nähnyt siihen syytä silloinkaan, kun se ensimmäisen kerran tuli esille.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olen kyllä samaa mieltä ed. Rauramon kanssa hänen näkemyksestään ja aloitteestaan. Ohitukset ovat tietysti sellaisia, että jos joku auto ajaa kohtuuttoman hiljaa lain määräyksistä johtuen, niin totta kai siinä syntyy ohituksia. Ne ovat hyvin vaarallisia. Sama tilannehan on, niin kuin olen aina väittänyt, 80 kilometrin rajoitusalueilla, missä tie edellyttäisi hyvinkin 100 kilometrin nopeutta tunnissa, mutta se on 80 kilometriä. Ohituksia tapahtuu, ja myös liikenne vaarantuu.

Mutta yksinomaan esimerkiksi pakettiautojen nopeuden nosto samaan kuin muilla ajoneuvoilla kyseisellä tieosuudella ei ole ratkaisu. Nimittäin siinä vaikuttaa se psykologinen seikka, että kun henkilöauto ajaa pakettiauton tai erikoisauton perään, niin vaikka se tietää, että kuuluisi ajaa samaa nopeutta kuin edellä oleva auto, se on näkemäeste, joka tekee ajamisen inhottavaksi. Henkilöauto lähtee joka tapauksessa jouduttuaan tuon ajoneuvon perään ohittamaan sitä, oli siinä lailliset mahdollisuudet nopeuden puolesta tai ei. Eli pakettiautot ja erikoisautot ovat sellaisia ja myös kuorma- ja linja-autot, että niistä pyritään ohi, koska ne ovat näkemäesteitä ja pitemmän päälle tekevät ajon inhottavaksi, vaikka kohta sieltä ei vettä ja sohjoa silmiin ja lasiin lentäisikään.

Ed. Myller (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Rauramon esityksestä kuulsi,

ikään kuin hän olisi hieman loukkaantunut siitä, että hänen hyvä lakialoitteensa ei ole mennyt läpi. Minun mielestäni siinä ei pitäisi olla mitään loukkaantumista, jos vaikka onnistuukin saamaan lakialoitteensa alle valiokunnan jäsenten nimiä. Sitten kun valiokunnassa kuunnellaan asiantuntijoita, niin asia muuttuukin toisenlaiseksi. Se ei ole niin yksiselitteinen kuin kirjoitetuissa lakialoitteen perusteluissa.

Minun mielestäni on aivan luonnollista, että silloin kun saadaan asiantuntijoilta tietoa, joka kumoaa aikaisemmin oletetut asiat, niin sen perusteella muutetaan mielipidettä. Sanoisin, että olemme kyllä aika huonoja kansanedustajia, jos emme pystyisi tosiasioitten esille tultua myös muuttamaan mielipidettämme. Minun mielestäni tässä on päivänselvä asia. Tosiasiana Liikenneturvan edustajat toivat esille, että kun aikaisemmin samanlainen nopeusrajoitusten muutos on tehty, silloin kuolonuhrien määrä on lisääntynyt 20—30:lla. Jos minulle tällainen tosiasia tuodaan eteen, se ei kyllä todellakaan ole vaikuttamatta päätöksentekooni.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnä mitä tulee Liikenneturvan eräitten henkilöitten mielipiteisiin, minä en ole voinut niihin kovinkaan pitkälti yhtyä. Eräät Liikenneturvan palkkalistoilla olevat henkilöt ovat mielestäni sellaisia, että heidän sanaansa voi luottaa, mutta siellä on hyvin paljon sellaisia henkilöitä, jotka minun mielestäni eivät täysin objektiivisesti tuo asioita esiin. Olen sangen läheltä joutunut seuraamaan sitä toimintaa. (Ed. Kekkonen: Saammeko nimiä?) — Ei kuulu tapoihini esittää täällä nimeltä.

Arvoisa puhemies! Silloin kun pakettiautojen ja erikoisautojen nopeuksia nostettiin, väitettiin, että se aiheuttaa suuria nousuja nimenomaan liikenneonnettomuuksiin. Minun käsitykseni on se, että jos ajetaan 80:tä tai 100:aa, sillä ei ole nopeuden osalta niin suuri merkitys. Vaaratilanteet tulevat yleensä nimenomaan ohituksissa. Se tulisi muistaa. Täällä on puhuttu, että on pakottava tarve ohittaa, mutta minun mielestäni ei ole. Turvallisuusväli on pidettävä ja ajettava sen mukaisesti.

Suomessa vain on valtiovallan taholta haluttu pitää näitä erilaisia kilorajoja autoissa ja erikoisautoissa ja nopeusrajoituksia sen mukaan. Muun muassa aikaisemmin farmariautoissa, joilla oli 80 kilometrin nopeusrajoitus, tämä pohjautui yksinomaan verotussyihin. Hyvin pitkälle myös näissä on sama tilanne, tämä 3 500 kiloa esimerkiksi ns. Jenkeistä tuotujen autojen osalta. Kun siinä oli eräs toinen mahdollisuus vähentää, niin silloin laitettiin vaikka hieman betonimassaa sinne, että se saatiin vaikka kilon yli siitä 3 500:sta, eli hyvin pitkälle nämä ovat verotussysteemejä.

Ed. Rauramo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kekkoselle toteaisin seuraavaa. Olen pitänyt ed. Kekkosta erittäin kriittisenä toimittajana ennen näitä aikoja. Hämmästyttää hiukan, että hän aivan purematta nielee tämän Liikenneturvan arvion 20—30 kuolemantapauksesta. Tämä oli tilastosta, silloin kun vapautettiin 180 000 pakettiautoa. Nyt on kysymys vajaan kolmasosan määrästä. Toisaalta täytyy muistaa myös, että siinä tilastossa ei ollut eritelty sen vuoden osalta laisinkaan, mitkä näistä onnettomuuksista olivat tapahtuneet 100 kilometrin nopeusrajoituksilla. Tämä täytyy muistaa. Sitä ei ollut millään tavalla eritelty. Se oli vain koko vuoden tilasto kaikista onnettomuuksista. Pyynnöistä huolimatta en ole saanut tarkempaa erittelyä siitä, miten nämä olivat tapahtuneet. Silloinkaan ei tapahtunut edes pahimpana vuonna 30:ta onnettomuutta. Tämä on hyvä muistaa. Korostan vielä, että jokainen kuolemantapaus on turha.

Se että perusteluja poistetaan, on toki luonnollista, mutta kyllä minä ainakin henkilökohtaisesti mielelläni perustelisin kantani, jos olisin allekirjoittanut jonkin asian ja kahden viikon kuluttua olisin aivan eri mieltä. Myönnän, että täällä on esimerkkejä toisenlaisistakin tapauksista, mutta myös ed. Kekkonen vetoaa siihen, että näin on tapahtunut, eikä pidä sitä siinäkään asiassa oikeana. Näin ainakin uskoisin.

Ed. Aittoniemelle toteaisin, että saattaa olla hyvin näin, että kun joutuu pakettiauton perään, niin tarve ohittaa tulee. Kyllä minä tunnistan ehkä itsenikin siitä tilanteesta, mutta se tilannehan tulee sitä useammin, mitä erilaisemmalla ja pienemmällä nopeudella pakettiautot liikkuvat tiellä. Jos ne liikkuvat 100 kilometrin nopeusrajoituksella sataa, nämä tilanteet osuvat kohdalle kuitenkin harvemmin.

Ed. Myller väitti, että tunnen jonkinnäköistä katkeruutta. En tunne katkeruutta, mutta kai minullakin on toki oikeus puolustaa aloitettani, jonka olen tehnyt ja jonka edelleenkin tunnen ja koen oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Lahikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on niin edustajien Vistbacka kuin Rauramo suusta kuullut epäluottamusta Liikenneturvan asiantuntemukseen. Mielestäni on aika kummallista, että täällä vihjaillaan asiantuntijoiden näkemyksistä ja aliarvioidaan niitä. Jos on näin, että asiantuntijat ovat esittämässä meille valiokunnissa satuja tai tekaistuja tilastoja siitä, mitä nopeusrajoituksen nostaminen aiheuttaa liikenneturvallisuudelle, niin mielestäni näiden väittäjien pitäisi se kyllä kyetä myöskin todistamaan. Koska meille ei ole sitä todistettu eikä muuta esitetty, ei tämän lakialoitteen pohjalta voi päätyä mihinkään muuhun lopputulokseen kuin siihen, että se tulee hylätä.

Ed. Rauramon — myöskin itse lakialoitteeseen nimeni allekirjoittaneena — lakialoitetta punnittiin valiokunnassa hyvinkin laajan asiantuntijajoukon toimesta. Ei tässä oikeastaan mihinkään muuhun lopputulokseen voi tulla kuin siihen, mitä tässä nyt on esitetty.

Ed. Rauramo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä Liikenneturvaan tulee, niin tutkin vähän Liikenneturvan nykyistä olotilaa. Kyllä se ainakin viittaisi siihen, että Liikenneturvakin on ottanut ehkä vähän liiankin massiivisen roolin. Jos ed. Lahikaiselle on laisinkaan tuttua esimerkiksi Liikenneturvan budjetin muodostuminen, niin se on noin nelinkertaistunut viimeisen kymmenen vuoden aikana, koska se on myös automaatti, joka on lailla säädetty. Kyllä minä näen, että Liikenneturvankin mielipiteitä voi kritisoida.

Jos ed. Lahikainen sanoo, että tämä lakialoite tulee hylätä laajan asiantuntijakierroksen jälkeen, niin saanen olla jyrkästi eri mieltä. Tästä asiasta valiokunta kuuli kolmea asiantuntijaa, joista kaksi oli vastaan ja yksi puolesta.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Lahikaiselle toteaisin, että itse tunnen Liikenneturvan systeemit aika hyvin. En tiedä, miten ed. Lahikainen ne tuntee.

Haluaisin todeta, että kun tilastoja kun esitetään, niitä voidaan esitellä hyvin monella tavoin. Ed. Rauramo täällä äsken ilmoitti, että perusteita ei ole esitetty: Jos tilastoissa on ollut nousua silloin, kun on vapautettu, ei ole pystytty osoittamaan, ovatko onnettomuudet sattuneet nimenomaan silloin, kun on ajettu 80:tä vai 100:aa, vai ovatko ne tapahtuneet jopa 50:n nopeusrajoitusalueella, missä suurin osa onnettomuuksista yleensä tapahtuu. Tätä nimenomaan tarkoitin.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen verran vielä toistan, että en ole niiden 12:n valiokunnan jäsenen joukossa, jotka tämän lakialoitteen allekirjoittivat. Tämä myöskin muistutukseksi ed. Rauramolle.

Näihin tilastoihin. Tilastot tietysti ovat niin kuin niitä luetaan. Sellainen sanontatapahan on olemassa, mutta toisaalta jos tilastoja vastaan ei ole mitään muuta kuin yksilön tai yksilöiden mielipide, niin kyllä sellaisessa tilanteessa totta kai tilasto on se, jolla on merkitystä. Kyllä me juupas — eipäs-kinaamista voimme harjoittaa aivan loputtomiin.

Kun ed. Aittoniemi sanoi, että tulee pienemmälle autolle halu mennä isomman auton ohi, niin sekin on sellainen yleistys, joka tuntuu vähän kummalliselta sen takia, että sen pienemmänkin auton sisällä on kuljettaja ja sillä kuljettajalla voi olla sellainenkin arvomaailma, että ei välttämättä halua mennä kaikesta mahdollisesta ohi, mikä liikkuu mihin suuntaan tahansa.

Eli ei ole sellaiselle keskustelulle mielestäni sijaa niin vakavassa asiassa kuin on liikennepolitiikka, että keskustelua käydään vain ja ainoastaan mielipidetasolla, siis pohjalta "musta tuntuu siltä tai tältä". Nämä tilastot, jotka meille osoitettiin, olivat tästä asiasta ainoat tilastot. Tilasto on sellainen, että siihen joko luottaa tai siihen ei luota. Välimuotoja ei oikeastaan ole. Tässä asiassa en nähnyt mitään syytä olla luottamatta niihin tilastoihin, mitä Liikenneturva meille esitteli.

Mitä tulee Liikenneturvaan yleensä, ed. Vistbacka, en tunne kovin hyvin sitä. Minulla ei ole mitään syytä enempää soimata kuin kehuakaan sitä, mutta en kyllä erityisemmin osaa arvostaa sellaista tapaa, että joku instituutio, vaikka se nauttisikin valtion tukea, on kelvoton vain siksi.

Ed. Rauramo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vistbacka toi esille sen seikan, että juuri näinä vuosina, joilta nämä tilastot olivat, myös pakettiautojen määrät nousivat erittäin runsaasti ja tällä saattaa olla joku merkitys näille tilastoille.

Kun ed. Kekkonen täällä jatkuvasti tuo esille sitä, että hän ei allekirjoittanut tätä lakialoitetta, niin valitettavasti en voinut sitä edes kysyä, koska ed. Kekkonen oli jossain matkoilla.

Haluaisinkin ed. Kekkoselta tiedustella — en tiedä, voiko tässä kysyä — kun hän uskoo näihin

tilastoihin niin ankarasti, moniko näistä onnettomuuksista on todella tapahtunut 100 kilometrin tuntinopeusalueella. Kun ed. Kekkonen uskoo vakaasti näihin tilastoihin, niin hän kuitenkin otti esimerkin, jossa hän ei uskonutkaan Liikenneturvan väittämään. Kuten omassa varsinaisessa puheenvuorossani mainitsin, Liikenneturvan suora lainaus oli heidän esittämässään tekstissä: "Pienempi ajoneuvo pyrkii aina ohittamaan suuremman." Elikkä ed. Kekkonen kumosi oman väitteensä. Ensiksi hän uskoo täysin Liikenneturvan esittämiin tilastoihin ja sitten hän esittääkin inhimillisen näkökulman, ettei ehkä aina tämmöisen pienemmän auton kuljettaja haluakaan ohittaa.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tässä sanomiset kyllä aika tavalla käyvät vähiin. Minäkin oikeastaan pyysin puheenvuoron ihan sen takia, että saisin hiukan kurottua umpeen ed. Pulliaisen etumatkaa puheenvuorojen määrässä.

Mutta sanon kuitenkin sen, kun ed. Kekkonen teki jonkinlaista henkimaailman taistelua asiasta: On aivan saletti se asia, ettei nyt tulisi väärin ymmärrettyä, että jos tiellä on 100 kilometrin nopeusrajoitus ja edessä ajaa pakettiauto, linja-auto, erikoisauto, mikä hyvänsä, henkilöauton kuljettajalle tulee vastustamaton halu ajaa sen ohi, oli minkälainen sielu tahansa kuljettajalla. Vaikka olisi niin kuin voiteluöljyä, sillä asialla ei ole mitään merkitystä. Se on psykologinen, koska se on näköeste ja tekee ajamisen inhottavaksi, ja tätä minä asiassa tarkoitin. Tämä ei asiaa millä tavalla ratkaise.

Ed. Kekkonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tilastosta vielä sen verran, että se fakta, minkä tilasto kertoi, olivat ne 20—30 kuolonuhria. Mutta sellaista tilastoa ei ole meille esitelty eikä ymmärtääkseni ole, ed. Aittoniemi, joka tilasto kertoisi, mikä on pikkuauton kuljettajan sielunelämä, kun hän ajaa maantiellä isomman auton perässä. Jos ed. Aittoniemellä on omanlaisensa sielunelämä tässä asiassa, niin se on hyvin mahdollista ja sitä tulee tietysti arvostaa, mutta en haluaisi nyt ed. Aittoniemen kautta yleistää asioita koko Suomen kansaa koskeviksi.

Ed. Vistbacka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kekkoselle toteaisin, että ainakin aikaisemmin tehtiin onnettomuustilastoja myös siitä, millä nopeusrajoitusalueella onnettomuus on tapahtunut, ja myös risteys- ja ohitusonnettomuudet ainakin aikaisemmin kaikki tilastoitiin. Kuten aikaisemmin täällä totesin, suurin osa onnettomuuksista tapahtuu nimenomaan 50 kilometrin nopeusrajoitusalueella. Tämä seikka minun mielestäni olisi pitänyt asianomaisen valiokunnan selvittää tai pyytää siitä selvitystä.

Ed. Saari: Arvoisa puhemies! Tässä on käyty jo aika rapsakka keskustelu ed. Rauramon ym. lakialoitteesta, joka itse asiassa tässä asiassa oli aika vähäinen sivujuonne. Oli jopa makuasia, olisiko valiokunnan edes tarvinnut sitä tämän lakiesityksen yhteydessä käsitellä, mutta valiokunta kuitenkin siihen päätyi.

Sallittaneen kuitenkin muutama sana myös tästä varsinaisesta hallituksen lakiesityksestä, jota eduskunta nyt on käsittelemässä. Laki tieliikennelain muuttamisesta on osa ajoneuvolainsäädännön kokonaisuudistusta. Mainitun uudistuksen tarkoituksena on harmonisoida lainsäädäntömme Eta-sopimuksen mukaisesti EY:n vastaavaan lainsäädäntöön sopivaksi. Kysymyksessä on siis Eta-laki, jonka on tehnyt tarpeelliseksi ja ajankohtaiseksi liittymisemme eurooppalaiseen talousalueeseen, ja niin muodoin kovin merkittävät muutokset siihen eivät edes ole mahdollisia.

Lisäksi laissa pyritään uudistamaan normin antoa siten, että valtuudet alemman asteisten säännösten antamisesta täsmennetään ja sääntelytasoja vähennetään. Lisäksi lakiin ehdotetaan Autorekisterikeskuksen liikelaitokseksi muuttamisen edellyttämiä muutoksia.

Saamiensa selvitysten perusteella liikennevaliokunta pitää lakiesitystä tarpeellisena ja puoltaa sen hyväksymistä kuitenkin eräin muutoksin ja täsmennyksin.

Poikkeuslupia koskevassa lain 82 §:ssä puhutaan ajoneuvohallinnon yksiköstä. Selvyyden vuoksi valiokunta ehdottaa tuossa pykälässä käytettäväksi nimitystä Autorekisterikeskuksen ajoneuvoyksikkö, joka tuo yksikkö tarkkaan ottaen on.

Lain 106 a §:ään ehdotetaan hallituksen esityksessä otettavaksi uusi 2 momentti, jonka mukaan Autorekisterikeskuksen ajoneuvohallinnon yksikön päätöksistä haettaisiin muutosta liikenneministeriöltä ja vasta liikenneministeriön päätöksestä korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Hallintolainkäyttöjärjestelmässä on kuitenkin nykyisin yleensä lähtökohtana, että välittömästi valtioneuvoston alaisen viranomaisen päätök-

sestä valitetaan suoraan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Tästä lähtökohdasta lähdetään myös Autorekisterikeskuksen liikelaitoslaissa. Jos ehdotetun säännöksen piiriin kuuluvia valituksia tehtäisiin kovin runsaasti, voitaisiin hallituksen esityksen mukaista kaksivaiheista muutoksenhakujärjestelmää pitää tarkoituksenmukaisena, etteivät lukuisat valitukset ruuhkauttaisi korkeimman hallintotuomioistuimen toimintaa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan valitusten määrä on kuitenkin kyseisessä asiassa vähäinen. Koska lisäksi normin antamista ja normin soveltamista koskevien tehtävien on katsottu aika huonosti sopivan samalle viranomaiselle, valiokunta ehdottaa kyseisen 2 momentin poistamista 106 §:stä, jolloin Autorekisterikeskuksen ajoneuvohallinnon yksikön päätöksistä valitettaisiin suoraan korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

106 b §:ään valiokunta ehdottaa lisättäväksi uuden 2 momentin, jossa täsmennetään menettelyä, jolla asianosainen voi siirtää eräitä asioita Autorekisterikeskuksen ajoneuvohallinnon yksikölle.

Johtuen lakiehdotuksen 83 b §:n säännöksistä, joissa määritellään auton, liikennetraktorin ja moottoripyörän pakollisia varusteita, valiokunta ehdottaa lakiin lisättäväksi uuden 109 §:n, jolla sallitaan ennen tämän lain voimaantuloa liikenteeseen hyväksyttyjä ajoneuvoja edelleen käytettävän liikenteessä.

Arvoisa puhemies! Näillä pienillä muutoksilla ja täydennyksillä valiokunta ehdottaa lakiehdotusta hyväksyttäväksi.

Edellä jo todellakin käytiin keskustelu ed. Rauramon ym. lakialoitteesta, jonka valiokunta tämän lakiehdotuksen yhteydessä käsitteli, ja ehkä muutama sana on siitä paikallaan myös valiokunnan puheenjohtajan taholta.

Täällä on esitetty, että valiokunnan kielteinen kanta lakialoitteen hyväksymiseen nähden perustui pelkästään Liikenneturvan lausuntoon. Tämä ei aivan tarkkaan pidä paikkaansa. Myös liikenneministeriö asiantuntijansa kertoman mukaan oli hyvin selkeästi ja jyrkästi tämän lakialoitteen hyväksymistä vastaan.

Edellä on jo kerrottu niistä nimenomaan liikenneturvallisuuteen vaikuttavista tekijöistä, joihin asiantuntijat, niin Liikenneturvan kuin liikenneministeriönkin edustaja, viittasivat. Mutta vähemmälle huomiolle on jäänyt se tosiasia, että meillä ajoneuvojen verotuksessa on hyvin pitkään ja johdonmukaisesti noudatettu sellaista menettelyä, että hyötyajoneuvoihin, jotka ovat siis työvälineitä, sovelletaan kevyempää verotusta kuin henkilöautoihin. Myös tämä on yksi tekijä siinä, että näitä erilaisia kilorajoja on olemassa.

Tämä vyyhti on kuitenkin niin tavattoman monimutkainen, että ainakaan itse en lakialoitteen käsittelyn yhteydessä pystynyt hahmottamaan, mitä tuollaisen aloitteen pohjalta tehty muutos käytännössä merkitsisi. Siihen on näköjään aika vaikea löytää vastausta ja hahmotusta myöskään todellisten ammattilaisten. Muistettakoon vain pari vuotta sitten tapahtunut turhien normien purku liikenneministeriössä, oletettujen turhien normien purku, joka sitten aiheutti sen, että ruvettiin tekemään näitä suksiboksiautoja, huippuesimerkkinä joku nelivetoinen Audi Quatro, jonka kattoon tehtiin reikä ja katolle asennettiin suksiboksi niin, että siitä saatiin ikään kuin veroton työväline. Minusta myös tällaiset asiat on otettava huomioon kyseistä asiaa käsiteltäessä.

Saattaa olla, että nuo kilorajat eivät ehkä ole parhaita mahdollisia ja kriteerinä voisi olla jokin muu. Mutta oma näkemykseni ainakin on, että valmistelun tulisi olla aika tavalla perusteellisempaa kuin niin, että valiokunta yhtäkkiä lakialoitteen perusteella ehdottaisi sitä hyväksyttäväksi.

Mitä tulee siihen, että valiokunta poisti sihteerin kirjoittamasta mietintöluonnoksesta hyvin suuria osia, niin todettakoon, että itse olen siihen varsin suuresti syyllinen. Myös valiokunnassa keskustelu ryöstäytyi varsinaisesta asiasta aika pitkälle tähän detaljiin eli tähän lakialoitteeseen ja sen vuoksi sihteeri ehkä aika paljon painotti mietintöluonnoksessa myös tämän lakialoitteen hylkäämisen perustelemista. Kuitenkin normaali käytäntö ymmärtääkseni on se, että lakialoitteet mietinnöissä ehdotetaan hylättäviksi aika lyhyesti. Sen sijaan silloin, jos niitä ehdotetaan hyväksyttäväksi, niissä edellytetään pitkiä perusteluja.

Ed. R a u r a m o : Arvoisa puhemies! En ihan tarkkaan tiedä, mitä ed. Saari tarkoitti sillä, että hän sanoi, että on makuasia, ottiko hän valiokunnan puheenjohtajana tämän lakialoitteen käsittelyyn vai ei, mutta yleensä olen pitänyt häntä varsin mukavana miehenä, ja hän sen otti käsittelyyn, ja ainakin saatiin asiasta värikäs keskustelu.

Sen sijaan kun ed. Saari sanoi, ettei hän oikein oivalla, mitä tällä tarkoitetaan, jos ajoneuvojen paino nousisi 3 500 kiloon asti, niin tämä asia on kuitenkin pystytty selvittämään niin Ruotsissa,

Tanskassa kuin Norjassakin. Ilmeisesti tähän olisi pitänyt liittää traktorit mukaan, niin tämä olisi auennut ed. Saarellekin vähän paremmin.

Kun hän puhuu suksiboksiautoista, myönnän, että siellä oli paljon verotuksellista kikkailua, mutta en hyväksy sitä, että enää tässä vaiheessa, kun nämä verotukselliset etuisuudet on poistettu, näitä autoja kohdeltaisiin jollain muulla tavoin tämän takia, jos joskus on tällainen etuisuus ollut. Nyt on kysymys kuitenkin liikenneturvallisuudesta, ja nämä autot ovat liikenneturvallisesti varmasti verrattavissa ihan normaaleihin henkilöautoihin.

Jos lähdetään siitä, että tällaista asiaa ei olisi pitänyt tuoda lakialoitteen muodossa, niin tämä on kuitenkin yksi tie tuoda näitä asioita tietoisuuteen. Valiokunnan puheenjohtajalla olisi toki ollut mahdollisuus käyttää valiokunnassa niin paljon asiantuntijoita kuin hän olisi halunnut, että tämä asia olisi hänelle selvinnyt.

Ed. S a a r i : Arvoisa puhemies! Viittasin puheessani siihen, että työvälineeksi tarkoitetut hyötyajoneuvot ovat kevyemmän verotuksen piirissä johdonmukaisesti. Aina esiintyy pyrkimyksiä siihen, että löydettäisiin tapoja, joilla ajoneuvoista saataisiin sellaisia, että niitä voitaisiin käyttää ikään kuin henkilöauton korvikkeena ja siten päästä halvemman verotuksen piiriin. Sen lisäksi, että kysymyksessä on liikenneturvallisuus, aivan kuten kaikki ovat todenneet — on sanottava, että kaksi vaikuttavinta tahoa, Liikenneturva ja liikenneministeriö, olivat liikenneturvallisuuden kannalta kielteisellä kannalla tämän hyväksymiseen — on tietysti myönnettävä, että tässä yhteydessä on kysymys myös ajoneuvojen verotuskysymyksistä.

Myönnän, että oli aivan kohtuullista ja hyvä, että tällainen lakialoite tehtiin. Katsoin, että se voidaan ottaa käsittelyyn, jotta asiaan tulisi kiinnitettyä huomiota ja sen perusteella liikenneministeriö ryhtyisi kenties tulevaisuudessa valmistelutoimenpiteisiin, niin että se ongelma, joka tässä kieltämättä on ja johon ed. Rauramo on viitannut, tulisi oikeudenmukaisesti ratkaistua.

Ed. Kalli merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S u h o n e n : Arvoisa puhemies! Ne henkilöt, jotka vastustivat tätä lakiesitystä, eivät ilmeisesti tunne tätä asiaa, vaan päätyivät kantaansa Liikenneturvan lausuntoihin aika paljon nojautuen. Mielestäni Liikenneturvan lausunnot ovat kaikki hyvin jäävejä, koska he mielellään myötäilevät liikenneministeriötä, koska kaikki avustukset kulkevat sitä kautta. Liikenneministeriössä on riittävän kateellisia ja kaunaisia virkamiehiä ollut aina.

Miten turvallisuus paranee siitä, että vero tulee maksettua, koska tämä on kuitenkin veropolitiikkaa erittäin paljon? Minä en tiedä, että jos hansikaslokerossa on autovero maksettuna tai ei, miten turvallisuus paranee. Minulle ei ole vielä koskaan tämä selvinnyt. Pelkästään kateutta kuultaa tästä asiasta. Siihen hyvin paljon nojattiin, ettei sitä voi toteuttaa, koska silloin tulee verohelpotus. Se on aivan eri asia kuin liikenneturvallisuus tässä asiassa. Ja sanottiin, että täytyy ohittaa aina kun pakettiauto kulkee edellä. Amerikkalaiset autot, jotka on tuotu, ovat ihan samaa tyyppiä kuin henkilöautot. Ei ole mitään muuta kuin takana kova penkki, ja on niin turvaton kuin voi olla, mutta kun siihen pistää pehmeän penkin, olipa turvallinen auto välittömästi.

Niiltä, jotka vastustavat tätä, se on keinotekoista vastustamista. Pelätään, että joku on saanut jonkun edun, ja puhutaan liikenneturvallisuudesta, vaikka todellisuudessa on muu tarkoitus. Kun on päätetty verottaa ihmisiä ja ollaan ihmisille kaunaisia, niin edelleen jatketaan samaa linjaa.

Olen ed. Rauramon kanssa täysin samaa mieltä, että tämä asia olisi pitänyt hoitaa, mutta valiokunta, melkein suurin osa — taisi puheenjohtaja olla ainoa joka ei kirjoittanut nimeänsä alle — söi omat sanansa. He olivat pelkureita ja saivat kurinpalautusta omilta ryhmiltään ja haukkumiset, eivät uskaltaneet olla itsenäisiä kansanedustajia. Muutenkin tämän huomaa. Täällä he ovat kuin köyhän talon porsaat, kun ryhmät päättävät, miten tehdään.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. R a u r a m o : Herra puhemies! Ihan lyhyesti vielä ed. Saarelle. En ymmärrä hänen näkemystään siitä, miten nämä mahdollisesti lain piiriin tulevat 50 000 pakettiautoa oleellisesti liikenneturvallisuuden kannalta eroavat näistä 180 000 pakettiautosta, joilla on jo 100 kilometrin tuntinopeusrajoitus. Kun hän puhui verotuksellisista eduista, niin 180 000 pakettiautoa on jo

tämän piirissä, ajoneuvoja, jotka ovat suurimmaksi osaksi, mitä suurimmassa määrin, hyötyajoneuvoja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotukset laeiksi työntekijäin eläkemaksusta ja valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvassa palveluksessa olevan henkilön eläkemaksusta sekä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain piiriin kuuluvien viranhaltijoiden ja työntekijöiden eläkemaksusta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 230/1991 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 27

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 27.

Keskustelu:

Ed. S k i n n a r i : Herra puhemies! (Välihuutoja) — Näiden terveisten saattelemana ihan muutama sana valiokunnan mietinnöstä. Olen näihin terveisiin tottunut.

Tämä asia on hyvin tärkeä periaatteellisesti, miten työntekijät osallistuvat oman eläketurvansa, tässä tapauksessa työeläketurvansa, rahoitukseen. Tilannehan ei ole se, että työntekijät eivät olisi osallistuneet tähänkään asti, vaan työeläkejärjestelmän perustamisesta lähtien, 60-luvun alusta, järjestelmä on ollut se, että työnantaja työntekijän puolesta osana palkkakustannuksia on näistä maksuista huolehtinut.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta järjesti tästä asiasta varta varten oikein seminaarinkin, jossa käytiin läpi sitä, mikä on nyt rahoituksellisesti ja eläkkeitten maksamisen osalta tilanne työeläkerahastoissa. Ne ovat tällä hetkellä noin 130 miljardia markkaa yhteensä, ja yksityisen työeläkejärjestelmän menot vuositasolla ovat noin 25 miljardia, joten runsas 100 miljardia on yksityisten vakuutuslaitosten tai niiden takaisinlainaamana yksityisten yritysten käytettävissä tällä hetkellä.

Tämä on sikälikin ajankohtainen asia, että tänään valiokunta käsitteli valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti kysymystä eräiden suurimpien vakuutusyhtiöiden fuusioista. Siinä lausunnossa sosiaali- ja terveysministeriö yksimielisesti korosti sitä, että työeläkejärjestelmän toiminta ja työeläkkeen maksaminen on kaikissa tilanteissa turvattava. Tämä on tietysti asia, jonka käytännössä pitäisi myös näin olla.

Tämä hallituksen esitys perustuu tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun ja koskee ensi vuotta. Valiokuntahan odotti sitä, että työmarkkinajärjestöt olisivat pystyneet pitempiulotteiseen, pysyvään järjestelyyn työeläkemaksun osalta, mutta tässä ei käytännössä onnistuttu.

Valiokunnan mietintöön on otettu erityinen maininta siitä, että jatko pitäisi yhteistyössä hoitaa ensi vuoden ennakkoperinnän alaisesta palkasta työntekijöille tulevan 3 prosentin työeläkemaksun osalta. Valiokunnan mietinnössä se on todettu: "Työntekijäin eläkemaksun vaikutukset sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuuteen on otettava huomioon. Vuoden 1994 ja sen jälkeisiä ratkaisuja silmällä pitäen on yksiselitteisesti ratkaistava eläkkeen perustana oleva palkka sekä maksun huomioon ottaminen eläkekertymässä. Samoin on selvitettävä eläkemaksun verotuskohtelun vaikutukset." Onhan selvää, että tällainen 3 prosentinkin eläkemaksu verotuksessa vähennettynä on eri lailla vaikuttava riippuen siitä, mitkä ovat tulot.

Valiokuntakäsittelyssä kävi selvästi ilmi se, että mikäli maksu jatkuisi edelleen vuonna 94, tämä alentaisi eläkepalkkaa ja tällä tavoin myös tulevia eläkkeitä. Eräitten asiantuntijoitten mukaan pahimmillaan pudotus saattaisi olla jopa 5 prosenttia tavoitetasosta. Käytännössähän harvat työntekijät pystyvät pääsemään 60 prosentin eläketasoon. Eläkematemaatikkojen mukaan se voi tapahtuakin vain niin, että olet samassa työpaikassa 40 vuotta, mutta jos sinä välillä vaihdat työpaikkaa, laskenta alkaa taas uudelleen, ja tällä tavoin ei 60 prosenttiin päästä, vaan tälläkin hetkellä monien eläketaso on käytännössä 40 vuoden jälkeenkin huomattavasti tämän alapuolella.

Jatkokäsittelyssä varmasti tulee, herra puhemies, esille se, että valiokunta ei ollut aivan yksimielinen. Osa olisi halunnut, että hallituksen esitystä ei olisi muutettu, vaan eläkkeen maksu olisi jäänyt työntekijänkin osalta perusteiltaan hallituksen esityksen mukaiseksi. Työmarkkinajärjestöistä mm. SAK oli tällä kannalla, mutta valiokunnan enemmistö oli sitä mieltä kuin valiokunnan mietinnössä muutettuna on.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Tällä esityksellä kerätään 6,8 miljardia markkaa työ- ja palvelussuhteessa olevilta ihmi-

siltä. Näistä miljardeista 3 miljardia markkaa tulee verohelpotuksena, koska maksu on verovähennyskelpoinen, elikkä valtio menettää verokertymää yhteensä 3 miljardia markkaa, kuten esityksen perusteluissa todetaan.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmän mielestä tämä esitys ei ole hyvä. Suurituloisia verotuksen progression vuoksi tosiasiassa tämä maksu rasittaa vähemmän kuin pienituloisia. Parhaimmillaan maksu voi pienituloisella nousta täyteen 3 prosenttiin, kun verovähennysmahdollisuuksia ei ole, vaikka työssä käy. Kun palkka on niin pieni, että veroa ei mene — tosin ne ovat kyllä hyvin pieniä tuloja — silloin on täysi 3 prosentin maksu. Tavallisella pienituloisella naistyöntekijällä varmasti useissa tapauksissa todellinen maksurasitus on yli 2 prosentin luokkaa. Suurituloinen sen sijaan lopulta verovähennyksen ansiosta maksaa ehkä vähän toista prosenttia. Tämä on yksi perustelu, minkä takia emme pidä oikeana verovähennyskelpoisuutta.

Toinen perustelu on se, että ei sairausvakuutusmaksu eikä kansaneläkemaksukaan ole verovähennyskelpoinen, vaikka ne joka tilistä maksetaan. Ja ne maksetaan sitä varten, että olisi tulevaisuudessa mahdollisuus saada kansaneläkettä. Tämä on siltä osin tietysti tänä vuonna romutettu, että nyt eläkeläiset on pantu kansaneläkemaksua maksamaan vielä tulevaisuudessakin. Mutta kun tällainen temppu on tehty, mikä estää sitten sen, ettei eläkeläisiäkin pantaisi joskus maksamaan vielä TEL-maksua? Sellaistakin voidaan ainakin tämän hallituksen kaltaiselta hallitukselta odottaa, vaikka toivon mukaan ei ainakaan ihan lähiaikoina niin järjettömiin vaikutuksiin tämä esitys ei johda. Mielestäni on erittäin tärkeä näkökohta se, että kansaneläkemaksua ja sairausvakuutusmaksua ei voi verotuksessa vähentää, vaan maksut maksetaan, ja ne ovat osa työntekijän palkkaa.

Tässä on vielä kolmas erittäin iso ongelmakohta, mihin kannattaisi paneutua paremmin. Hallituksen logiikasta seuraa se, että kun tästä maksusta tehdään verovähennyskelpoinen, seuraavaksi hallitus yrittää viedä läpi sen linjan, että maksu ei olisikaan työntekijän palkkaa. Mitä siitä sitten seuraa, jos 3 prosentin maksu ei olisikaan palkkaa? Otetaan yksinkertainen laskuesimerkki: 10 000 markkaa kuukaudessa palkkaa. Se on monelle niin suuri palkka, että siihen ei koskaan yllä, mutta siitä on helppo tehdä laskelmia. 3 prosenttia siitä on 300 markkaa. TEL-maksu ei olisikaan enää palkkaa, vaan kun henkilön tulevaa eläkepalkkaa määritellään, hänen palkkansa olisikin 9 700 markkaa. Jos hän sairastuu ensi vuonna, hänen palkkansa olisikin vain 9 700 markkaa, ja tästä palkasta määrättäisiin niin eläkkeen kertymä kuin sairausvakuutuksen päivärahakin.

Tätä tarkoittavaa esitystä hallitus ei vielä ole tuonut eduskuntaan sen vuoksi, että tulkinta on jäänyt auki työmarkkinajärjestöjen neuvotteluissa. Työmarkkinajärjestöt eivät ole hyväksyneet tätä tulkintaa. Nimenomaan työntekijäpuolen järjestöt eivät ole hyväksyneet tätä tulkintaa, koska ne näkevät sen vaaran, mikä siinä on. Siinä on erittäin suuri vaara koko tulevaa sosiaaliturvan kehitystä ajatellen. Tämä on kaikkein ovelin keino, mitä hallitus on keksinyt leikatakseen koko sosiaaliturvaa yhdellä pienellä tempulla kaikkien etuuksien osalta.

Eikä riitä, että tällä leikattaisiin vain etuuksia tulevaisuudessa, vaan tällä leikattaisiin myös indeksikorotuksia. Hallituksen repertoaariin nimittäin kuuluu vielä se, että kun TEL-maksu ei olisikaan osa palkkaa, niin kun työeläkkeiden ja myös esimerkiksi sairausvakuutuksen päivärahojen korotukset aina vuoden alussa määräytyvät ns. TEL-indeksin mukaan, niin myöskään TEL-indeksiä määrättäessä — määrääminen tapahtuu joskus marraskuussa — ei TEL-maksun osuutta oteta huomioon. Siitä seuraa se, että myös indeksikorotus voidaan tällä tekniikalla pienentää.

On arvioitu, että TEL-indeksin korotus — sehän perustuu sekä palkkojen että hintojen korotukseen, molemmat vaikuttavat TEL-indeksiin — olisi tänä vuonna vähän yli 2 prosenttia. Mutta kun 3 prosentin työeläkemaksun osuus siitä vähennettäisiin, hallituksella on valmiina taskussaan esitys, että TEL-indeksiä pienennettäisiin noin 1,5 prosentilla. Eli jos 3 prosenttia olisi verovähennyskelpoinen, keskimääräisesti siitä jäisi noin 1,5 prosenttia rasitusta työntekijälle. Tästä tämä 1,5 prosenttia tulee. Niin kuin jo aikaisemmin selitin, todellisuudessa joku maksaa täydet 3 prosenttia ja toinen 1,2 prosenttia tätä maksua. Keskimääräinen maksu on arvioitu 1,5 prosentiksi, joten hallitus suunnittelee vähentävänsä 2 prosentin TEL-indeksikorotuksesta 1,5 prosenttia, eli ensi vuoden alussa työeläkkeet, sairausvakuutuspäivärahat ja monet muut TEL-indeksiin sidotut etuudet nousisivatkin vain 0,5 prosenttia.

Tämä on muutaman miljardin markan kahmaisu, joka otetaan eläkeläisiltä ja sairailta ja arvattavasti myös työttömiltä, mikäli työttömyyspäivärahoihin enää koskaan mitään koro-

tuksia tehdäänkään. Nythän hallitus on tulkinnut, että 4,2 prosentin palkkatason muutos ei riitä siihen. Näin ollen työttömyyspäivärahoja leikataan jo nyt monella muullakin tavalla. Siitä päästään puhumaan varmasti ihan lähiaikoina, kun hallitus tuo seuraavan työttömyysturvalakia koskevan heikennysesityksensä eduskuntaan.

Tällä hyvin yksinkertaisella lainsäädäntöteknisellä tempulla eli sillä, että TEL-maksua ei luettaisikaan enää osaksi palkkaa, hallitus voi todella saada aikaan suurisuuntaiset leikkaukset koko sosiaaliturvan alueella, varsinkin jos me katsomme TEL-maksun suunniteltua tulevaisuutta. Esitys, mikä meillä on nyt käsittelyssä, koskee vain ensi vuotta. Mutta tästä on tarkoitus tehdä pysyvä järjestelmä. Siellä Tupo-pöydässä viime syksynä oli jo esillä ehdotus, että jatkossa työeläkemaksujen korotustarve jaetaan työnantajan ja työntekijän kesken puoliksi. Ensi vuonna arvioidaan, että työeläkemaksu on vähän yli 18 prosenttia, ja siitä siis työntekijän osuus on 3 prosenttia. Kaikki, jotka ovat seuranneet työeläkemiesten laskelmia, ovat kuulleet, että työeläkemaksuja pitää nostaa todella tuntuvasti, jotta työeläkkeiden maksuun rahat riittävät. Kun mennään vuoden 2000 paremmalle puolelle, on arvioitu, että työeläkemaksun pitää olla ainakin 30 prosenttia. Jos katsotaan vain lähivuosia, voidaan vetää se johtopäätös, että työntekijän eläkemaksu tulee myös nousemaan selvästi.

Jos me ajattelemme tilannetta, että esimerkiksi työntekijän eläkemaksu, otetaan vielä varovainen arvio, on 5 prosenttia, ja kun se 5 prosenttia ei ole palkkaa, niin työntekijän maksuosuus, TEL-maksu siis, nousee, ja vaikka se olisi verovähennyskelpoinenkin, niin maksuosuus nousisi selvästi. Siitä seuraa samalla, että vaikka työntekijä maksaa enemmän tätä maksua, hänen tuleva eläkkeensä pienenee, ja samoin, jos hän sairastuu, hänen sairauspäivärahansa pienenee.

Tällaiseen lankaan työntekijäjärjestöt eivät halua jäsenistöänsä laittaa. Neuvotteluissa ei ole vielä päästy yksimielisyyteen juuri sen takia, että työntekijäjärjestöt eivät halua suostua tällaiseen ovelaan leikkurisysteemiin.

Esityksen perustelujen mukaan työntekijämaksujen perusteena olevat palkkakäsitteet ja muut yksityiskohdat piti selvittää vuoden 92 syyskuun loppuun mennessä. Mutta syyskuun lopussa työmarkkinajärjestöt totesivat yksimielisesti, että näistä asioista ei ole yksimielisyyttä vielä ja jatkoneuvottelut on siirretty työehtosopimusneuvotteluihin, jotka jatkuvat ja joissa päätöksiä aikaisintaan marraskuussa on odotettavissa. Tämän vuoksi mielestäni on kyllä kovin liikaa kiirehtimistä se, että nyt tehdään tällainen yhden vuoden laki, kun koko uusi järjestelmä ei ole perusteiltaan kasassa.

Valiokunnan mietinnössä todetaan, niin kuin puheenjohtaja jo luki, että vuoden 94 ja sen jälkeisiä ratkaisuja silmällä pitäen on yksiselitteisesti ratkaistava eläkkeen perusteena oleva palkka sekä maksun huomioon ottaminen eläkekertymässä. Nämä ovat erittäin pyöreästi lausuttuja ajatuksia. Tässä on ensinnäkin se virhe, että sihteeri oli vahingossa kirjoittanut tähän vuonna 94, vaikka tässä olisi tietysti pitänyt olla vuosi 93, koska ei mitään lakia voida soveltaa, jos ei ole yksiselitteisesti määrätty, mitä siinä olevat käsitteet tarkoittavat. Kun yritin sanoa, että pannaan nyt edes vuosi 93 siihen, niin ed. Tainan johdolla sosiaali- ja terveysvaliokunta ei voinut tietystikään tällaisen virheen korjaamiseen suostua. Mutta se ei tässä ole oleellisin ongelma, vaan tämän kappaleen sisältö.

Tässähän ei sanota mitään itse asiasta, mitenkä se tulisi tehdä. Sen vuoksi vastalauseessamme on todettu, että tulisi sanoa, että vuoden 93 ja sen jälkeisiä ratkaisuja koskien valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että työeläkemaksua ei vähennetä palkasta, joka otetaan huomioon TEL-indeksiä, eläkkeitä ja muita ansiosidonnaisia etuuksia määrättäessä. Eli tässä olisi sanottu, että työeläkemaksua ei saa vähentää palkasta, vaan se on osa palkkaa.

Herra puhemies! Toisessa käsittelyssä tulen esittämään käsittelyn pohjaksi vastalauseeseen sisältyviä lakiehdotuksia, jotka siis tarkoittavat sitä, että vaihtoehtona hallituksen esitykselle tämä maksu olisi 1,5 prosenttia eikä se olisi verovähennyskelpoinen. Tämä esitys on parempi verrattuna hallituksen esitykseen kaikkien niiden palkansaajien osalta, joidenka ansio on alle 12 500—15 000 markkaa kuukaudessa; tämä haarukka johtuu tietysti erilaisista perhesuhteista.

Kolmannen käsittelyn osalta on syytä palata tähän asiaan vielä erikseen.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen on erinomainen sosiaalilakien ja työpuolen lakien tuntija. Tuntuu vain vähän siltä, että kun täydellisesti hallitsee niin kuin hän kaiken, sen jälkeen ajatukset lähtevät oraakkelimaisesti liikkeelle ja nähdään jopa harhoja eli lähdetään ennustajaeukoksi sanalla jos. Hänen puheensa sisälsi mahdottoman määrän

jos-sanoja ja sen jälkeisiä näkymiä, joissa tietysti oli joitakin realistisiakin näkemyksiä.

Me olemme lähteneet SMP:n eduskuntaryhmässä siitä, että työntekijäjärjestöt ovat sopineet tällaisesta. Varmasti heillä ei ole niin hyviä asiantuntijoita kuin ed. Stenius-Kaukonen. Mutta on lähdettävä kuitenkin siitä, että heillä on riittävä asiantuntijamäärä. Me emme ole täällä eduskunnassa kovin mestareita muuttelemaan niitä päätöksiä, mitä tehdään siellä Hakaniemen torin laidalla ja niissä neuvotteluissa, joissa on täältä osanottajat.

Se, mikä suuri uhka on tässä järjestelmässä, on luonnollisesti kasinopelurien hallussaan vieläkin pitämät työeläkemiljardit, jotka on lainattu takaisin ilman turvaavaa vakuutta jne. Toisin sanoen emme tiedä tänäkään päivänä vielä loppujen lopuksi, mikä on todella kasassa olevaa eläketurvaa ja mikä ei. Mutta nämä ajatukset, mitä ed. Stenius-Kaukonen esitti, ovat kyllä sellaisen tulevaisuuden ennustamista, josta on vain 10 prosenttia mahdollista toteutua.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi kyllä unohti kokonaan asian kolmannen osapuolen eli valtion, joka on tässä mukana, koska nyt juuri se, että työeläkemaksu ollaan laittamassa myös verotuksessa vähennettäväksi, merkitsee valtiolle verokertymän alentumista 3 000 miljoonalla markalla. Ed. Aittoniemi, se on erittäin suuri summa. Kun me tiedämme myös sen, että kun valtiontalouden säästötoimenpiteiden johdosta ollaan leikkaamassa todella tärkeitä asioita, joista myöhemmin täällä puhumme, niin myös tältä osin täytyy tietysti ihmetellä sitä, että valtio vapaaehtoisesti luopuu tulopuolen osuuksistaan, aivan samoin kuin me tiedämme esimerkiksi, että hyvätuloisilla on edelleenkin mahdollisuus ottaa vapaaehtoisia eläkkeitä ja hekin voivat saada nämä vähennyskelpoisina verotuksessa. Tämä puolestaan edelleenkin supistaa valtion tuloverojen kertymää ja tällä tavoin taas vaikeuttaa valtiontalouden tilaa, jonka perusteella taas täytyy muualta supistaa. Eihän tällaisessa yhtään mitään järkeä ole.

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi yleensä ei yllätä minua. Nyt hän kyllä yllätti omalla puheenvuorollaan, kun hän sanoi, että tämän talon ei passaa mennä räpelöimään niitä sopimuksia, joita Hakaniemen torilla on tehty eli ay-liike ja työmarkkinajärjestöt ovat keskuudessaan sopineet. Jos tämä logiikka on kaikissa asioissa, silloinhan pitää antaa työttömyysturvalain säätäminen työttömille ja lapsiperheille lapsiperheiden lainsäädännön säätäminen eikä kansanedustajien pidä käyttää ollenkaan omaa harkintavaltaansa.

Siitähän tässä juuri kärsitään, että kansanedustajat eivät ole tässä talossa käyttäneet harkintavaltaansa, mikä on oikein ja kohtuullista ja mikä on valtiontalouden kestokyvyn puitteissa mahdollista. Siitähän tässä nyt kärsitään ja romutetaan sitä hyvyyden jakamista, mitä 70- ja 80-luvulla on harrastettu, kun valta on ollut jossakin muualla kuin tässä talossa kansanedustajien harteilla. Sitäkö ed. Aittoniemi tosiaan haluaa, että tällä systeemillä jatkettaisiin edelleenkin?

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Tämä on jossittelua sen vuoksi, että hallitus ei ole vielä saanut tuotua jatkoesitystä, mitä tämän esityksen toteuttaminen vaatii. Se johtuu siitä, että 30. syyskuuta päättyviksi sovituissa neuvotteluissa ei saavutettu tuloksia. Se on yksi syy, miksi tämä aiheuttaa jossittelua.

Toinen syy, miksi tässä on jossittelua, on se, että ei tarkkaan tiedetä niitä määriä, kuinka paljon työeläkemaksua jatkossa joudutaan nostamaan, jotta eläkkeet voidaan maksaa.

Mutta tähänhän hallituksen toiminta perustuu, että eduskunnassa ei välitetä ottaa selvää, mihin hallituksen esitykset johtavat. Ei ole kysymys siitä, etteikö ed. Aittoniemikin kykenisi ymmärtämään asiaa. Tietysti olisi erittäin hyvä, jos täällä olisi mahdollisuus piirtoheittimellä ja liitutaulun avulla piirtää kuvia. Silloin ed. Aittoniemikin helpommin ymmärtäisi näitä asioita. Mutta jos ed. Aittoniemi niin kuin muutkin edustajat haluaisivat, ei tämä ole niin vaikea asia, ettei ymmärrettäisi, mistä tässä on kysymys.

Lyhyesti sanottuna tässä on kysymys kyllä tosi ovelasta leikkurista, jolla leikataan koko sosiaaliturvan tasoa muutamalla pykälän muutoksella miljardeja miljardien perään.

Tämän asian esittäminen nyt, niin kuin minä olen sen tässä esittänyt ... (Ed. Aittoniemi: Se on jossittelua!) — Ei se ole jossittelua. Meillä on tässä konkreettinen ehdotus. Toivon, että ed. Aittoniemikin SMP:n edustajana tukee tätä ehdotusta, koska se on pienituloisten ihmisten kannalta parempi kuin hallituksen esitys. SAK:ssakin oli kyllä varoiteltu SAK:ta hyväksymästä tätä tupon osana, niin kuin sitten tapahtui. Kyllä sielläkin on niitä ihmisiä, jotka ymmärtävät pidemmällekin sosiaaliturvan kehitystä.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Me SDP:ssä lähdimme siitä, että kun nyt työmarkkinajärjestöt ovat asiasta sopineet — se on harvoja asioita, joista on pystytty sopimaan — asia menisi tällä tavoin eteenpäin.

Ongelmahan vasemmistoliiton ehdotuksessa on se, että sitten pitää jostakin ottaa puuttuvat noin 3 miljardia markkaa tai sitten valtion pitää omalta osaltaan, jos eivät työntekijät tätä maksa, sitten korottaa veroja. Tämä oli se syy, minkä takia me emme lähteneet tähän mukaan, koska mm. Eläketurvakeskus on sitä mieltä, että rahat on joka tapauksessa oltava. Tämän takia me emme ole tässä mukana. Tämähän näyttää todella hienolta idealta, mutta käytännössä se ei sitten sitä näistä syistä olekaan.

Ed. Suhonen: Herra puhemies! Minun täytyy henkilökohtaisesti sanoa, että vaikka olen puolitoista vuotta ollut eduskunnassa, olen oppinut tuntemaan ed. Stenius-Kaukosen salin parhaaksi sosiaalialan asiantuntijaksi. Me muut olemme vain sosiaalipuolen käyttäjiä tai arvostelijoita, mutta häntä voi jopa sanoa asiantuntijaksi.

Ensimmäisen kerran minä kuulin näin perusteellisen selvityksen asiasta ja kauhulla, vaikka olin sitä mieltä, että mitä SAK on sopinut, kai se varmaan hyvä on. On järkyttävää, jos ammattiyhdistysliike on mennyt tällä tavalla myymään työntekijöiden eläke- ja muut edut. Minun täytyy sanoa, että vaikka ilmeisesti olisin jossakin vaiheessa ajatellut hallituksen esitystä, melkein täytyisi siirtyä ed. Stenius-Kaukosen esityksen kannattajaksi.

Demareita minä en yhtään ihmettele, koska he ovat muutenkin myyneet työläisten edut, jos tämäkin vielä on mennyt. Tämä oli asiasta ensimmäinen selitys, joka oli looginen ja johdonmukainen. En pysty sanomaan, oliko se oikea, mutta sen minä tajusin, että nyt ollaan suurta kaappausta tekemässä tässä hommassa. Tässä nyt on syytä kaikissa elimissä vastaisuudessa olla hyvin tarkka. Tämä hallitus on kyllä niin ovela, että se tekee kaikkea, ja jos se on saanut SAK:n naruun, se on valitettavaa minusta.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kukaan ei ole kiistänyt ed. Stenius-Kaukosen tietoja. Minä aloitin edellisen puheenvuoroni sillä. Mutta jatkan sitä, että suutari pysyköön lestissään. Jos työmarkkinajärjestöt sopivat joistakin asioista, kieltämättä saattaa tulla valtiolle tappiota. Mutta jos ne sopivat työehdoista, palkoista, työhön liittyvistä asioista ja jos me eduskunnassa sähläämme joka paikassa välissä, niin tästähän ei tule mitään. Meillä riittää sitä tehtävää, joka kuuluu tänne meille. Jos työmarkkinaosapuolet eivät ole niin valveutuneet, että voivat keskenään tehdä sellaisia sopimuksia, joiden varaan rakennetaan tulevaisuutta, minä uskon, että salista asiantuntemusta ei löydy muilta paitsi ed. Stenius-Kaukoselta.

Minä olen edelleen sitä mieltä, että on turha mennä räpelöimään ammattiyhdistysliikkeen ja yleensä työmarkkinajärjestöjen keskisiin sopimuksiin, jotka ne ovat tehneet täydellä järjellä ja riittävän asiantuntijaryhmän avulla, niin kuin varmasti on SAK:ssa ja myös työnantajapuolella. Se on minun näkemykseni. Meidän ryhmässämme voi äänestää jokainen, mitä itse haluaa, mutta minä perustelen asiaa tällä.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! On ikävää, että moneen kertaan sama asia tarvitsee selvittää. Ei kovin paljon siihen kannata käyttää enää aikaa, mutta totean sen, että asiaa ei saatu sovituksi kokonaisuudessaan viime syksynä vaan osa siitä jäi auki. Nyt auki olevista asioista on edelleen riita, koska työntekijäjärjestöt tietävät, mikä kaappausyritys on menossa. Juuri sen vuoksi he vastustavat sitä, että kyseessä ei olisi palkan osa, ja tästä riita nyt juuri jatkuu. Tämä on ollut siellä hyvin tiedossa. Ei tietysti olisi pitänyt antaa pahalle pikkusormeakaan esityksessä.

Ed. Skinnarille: Ei kyseessä olevia markkoja tarvita ensi vuonna eikä seuraavanakaan. Tänä vuonna TEL-puolen maksukertymä on 27 miljardia markkaa. Ensimmäisen kerran tänä vuonna ulos maksettavat eläkkeet ylittävät sisään tulevien maksujen määrän. Ne ovat suurin piirtein samaa luokkaa. Meillä on työeläkerahastoissa, niin kuin ed. Skinnari varsin hyvin tietää, kun asiasta on valiokunnassa puhuttu moneen kertaan, tai ainakin pitäisi olla 130 miljardia markkaa, joten ei nyt puhuta tämän eikä ensi vuoden eikä vielä sitä seuraavankaan vuoden ongelmista vaan tulevien vuosien ongelmista.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Minä tiedän nämä luvut. Nyt on vain kysymys siitä periaatteesta, että jos maksukertymästä luovutaan, on se sitten työntekijä- tai työnantajapuolella, se on myös sitten pikkusormen antamista sille, että rahastoissa ei pidemmällä tähtäyksellä rahoja olekaan.

Suurin ongelmahan oli tämän historian aika-

na se, että TEL-lainauskorko oli liian alhainen. Valtiovarainministeriöhän selvitti sitä, että 60-luvun alusta lähtien työeläkerahastot menettivät noin 30 miljardia markkaa sen takia, että 70-luvulla, kun oli korkea inflaatio, lainauskorko oli noin 7 ja inflaatio noin 15 ja silloin tietysti erityisesti rahastoja syötiin. Ongelmiahan siis on ja jatkossakin on se, että jos kerran työntekijöille tavallaan pannaan tällainen toinen maksu vielä sen lisäksi, että työnantaja heidän puolestaan osallistuu järjestelmän rahoittamiseen, tietysti työntekijöillä pitäisi olla parempi edustus hallinnossa kuin on tällä hetkellä. Sehän on yksi kiistanaihe sekin, että kun työntekijöille tulee lisää velvoitteita, heidän asemansa ei sitä mukaa vahvene.

Tärkeätä on nyt se, kuten vakuutusyhtiön rakennelausunnossa ministeriölle todettiin, että työeläkejärjestelmä rahoituksen ja maksumahdollisuuksien osalta on kaikissa tilanteissa turvattava. Suurin vaarahan on Eläke-Varman ja Eläke-Sammon osalta se, että SYP on se, joka koettaa eläkevaroja käyttää toiseen tarkoitukseen kuin ne ovat tarkoitetut, ja taas Ilmarisen puolella se on KOP, joka kyttää samanlaista tilannetta, ja molemmat on torjuttava. Jos pankeilla on mennyt huonosti, mitä se työeläkejärjestelmälle kuuluu?

Ed. U k k o l a : Arvoisa puhemies! On ihan hyvä, että sosiaalivaliokunnan puheenjohtaja puuttuu asiaan eli kysyy, onko työeläkerahastoissa rahaa. Siellä pitäisi olla 130 miljardia markkaa, mutta ovatko varmasti ne 130 miljardia markkaa tallessa? Onko varmaa, että kasinopeli ei ole niitä syönyt?

Minusta on järjetön se suunnitelma, joka tällä hetkellä on, että työeläkevaroilla maksetaan pankkien kasinopelejä. Jos tähän järjestelmään mennään, silloin ei ole millään mitään väliä. Silloin saa sanoa, että kakkularatsis, meni pankit ja meni työeläkevarat ja meni koko teollisuus.

Ed. M ä k i p ä ä : Arvoisa puhemies! Tietysti on turha enää toistella asioita. Täytyy vain ihmetellä, että aikoinaan työmarkkinaosapuolet ja varsinkin työntekijäjärjestöt ovat sopineet sellaisen systeemin, joka hallituksen esityksessä mainitaan.

Mutta kun luen vasemmistoliiton vastalausetta, minäkin lähden siitä, että vähin, mitä meidän pitäisi tehdä, on huolehtia siitä, että työeläkkeiden maksuosuudet pitäisi lukea ansiotuloon, niin kuin ed. Stenius-Kaukonen sanoi: Jos 10 000 markkaa on tuloja ja 300 markkaa on työeläkemaksu ja ansiotulo onkin vain 9 700 markkaa, niin tässä petkutetaan työntekijää, ja tämä virhe meidän tulisi oikaista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotukset laeiksi lääkelain muuttamisesta ja sairausvakuutuslain 5 a ja 9 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 118
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 30

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 30.

Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia ensimmäisen käsittelyn päätyttyä lähetettäisiin suureen valiokuntaan.

Keskustelu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! On mielenkiintoista havaita, millä tavalla hallituspuolueiden edustajille sattunut lipsahdus, jos sitä näin voidaan nimittää, aiotaan korjata.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä on palautettu käsikauppalääkkeet korvausten piiriin silloin, kun lääkäri on määrännyt ne reseptillä. Tämä muutos sairausvakuutuslakiin tuli voimaan syyskuun alussa ja on nyt voimassa vain tämän vuoden loppuun. Tässä yhteydessä hallitus pyrki tekemään muutoksen pysyväksi. Tällä on noin 30 miljoonan markan vaikutus lääkkeiden ostajiin, eli sairaat ihmiset maksavat lääkkeistä 30 miljoonaa markkaa enemmän muutoksen johdosta.

Sen vuoksi esitin valiokunnassa, että palataan vanhaan käytäntöön, että käsikauppalääkkeet on korvattava silloin, kun lääkäri ne reseptillä määrää. On lääkärin etiikasta ja moraalista kysymys, jos hän määrää sellaisia lääkkeitä, jotka eivät todella ole tarpeellisia sairauden hoidossa, niin kuin on väitetty, että urheilijat käyttävät Mobilat-voidetta vain urheiluvammojen tai minkä vuoksi, en tarkkaan tiedä. Tämä ongelma voidaan korjata lääkäreiden toimesta. Sitä ei tarvitse maksattaa niillä sairailla ihmisillä, jotka todella tarvitsevat lääkkeitä hoitoonsa silloin, kun samoja lääkkeitä voidaan myös ilman reseptiä apteekista saada.

Toivon, että valiokunnan tekemää muutosta ei suuressa valiokunnassa poisteta vaan valiokunnan esittämässä muodossa sairausvakuutuslain 5 a § hyväksytään.

Kaiken kaikkiaan on paljon suuremmastakin muutoksesta kysymys. Korvausperusteeksi tulee hinnanvahvistusmenettely, niin että on oltava kohtuullinen tukkuhinta hyväksytty, että lääke ylipäänsä voidaan korvata. Meille on vakuutettu, että tämä ei tule aiheuttamaan muutoksia lääkkeiden käyttäjien kohdalla; tästä on huolehdittava. Valiokunta on vaatinut asian tarkkaa seuraamista, ja se edellyttää sitä, että valiokunta itse seuraa hyvin tarkkaan, miten tämä käytännössä alkaa toimia.

Kaiken kaikkiaan lääkekorvausjärjestelmää tulee tietysti kehittää ja pyrkiä hillitsemään lääkekustannuksia, jotka ovat todella kasvaneet huomattaviin mittaluokkiin, mutta se ei saa tapahtua potilaalle tarpeellista lääkehoitoa heikentämällä. Valiokunta yksimielisesti esittääkin, että pikaisesti tulee selvittää mahdollisimman laajapohjaisesti eräissä Euroopan maissa käytössä olevan ns. viitehintajärjestelmän edut ja haitat potilaiden terveydenhuollon ja kansantalouden kannalta. Ulkomaisista malleista saatua kokemusta hyväksi käyttäen voitaisiin lääkekustannusten vähentämiseksi kehittää Suomen oloihin sopiva järjestelmä, joka voitaisiin ottaa käyttöön ehkä jo vuoden 94 alusta. Meidän ei ole mitään syytä apinoida ulkomaisia malleja mutta totta kai, jos niissä on jotakin hyvää, ottaa niistä opiksi. Myös niiden käytöstä saadut huonot kokemukset pitää ottaa opiksi, mutta tarpeen tätä lääkekorvausjärjestelmää edelleen kehittää.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! En tietenkään vastusta puhemiesneuvoston ehdotusta asian lähettämisestä suureen valiokuntaan, mutta kun puhemiesneuvosto ei koskaan ehdotuksia tehdessään perustele, minulle jäi hieman epäselväksi se, halutaanko nyt suurta valiokuntaa käyttää siihen tarkoitukseen, että erikoisvaliokunnan tekemää päätöstä halutaankin muuttaa suuressa valiokunnassa. Jos tämä on asian suureen valiokuntaan lähettämisen tarkoitus, minusta siinä suurta valiokuntaa pyritään käyttämään väärään tarkoitukseen.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! Ed. Laineelle voisin tietysti todeta, että siitähän juuri on kysymys, kun valiokunnassa eivät hallituspuolueiden kansanedustajat olleet työtä tekemässä silloin, kun asiaa käsiteltiin, vaan heitä oli sieltä useita poissa. Eräs iltapäivälehti totesi, että oppositio rankaisi laiskoja kansanedustajia. Kun meillä oli valiokunnassa sovittu asioiden käsittelyjärjestys ja kaikilla oli tämä valiokunnan jäseninä tiedossa, on vain ihmeteltävä, että hallituspuolueiden kansanedustajat eivät olleet paikalla silloin, kun asioista päätettiin.

Nyt hallituspuolueet haluavat hoitaa asian siten, että lähetetään suureen valiokuntaan, joka ilmeisesti äänestyspäätöksellä palauttaa hallituksen alkuperäisen esityksen mukaisesti sen, että käsikauppalääkkeitä ei edes lääkärin määräyksestä voida korvata. Silloin meille tulevat jäämään ongelmaryhmäksi edelleen sellaiset potilaat, jotka joutuvat esimerkiksi käyttämään pysyvän ihotaudin takia kilokaupalla vuosittain hoitovoiteita, kun kyseessä ei ole silloin lain edellyttämä sairauden hoito vaan, voi sanoa, oireiden ennalta ehkäisy tai oireiden ehkäisyyn käytettävät esimerkiksi hoitovoiteet. Tämä on yksi esimerkkiryhmä. Todella olen samaa mieltä kuin ed. Stenius-Kaukonen, että jos lääkärit ovat vastuuttomasti määränneet tähän asti esimerkiksi hierontaa varten Mobilat-salvaa, se pitäisi oikaista siten, että lääkärit korjaavat työtapojansa, mutta nyt rangaistaan potilaita.

Ed. K e m p p a i n e n : Herra puhemies! On totta tietysti, että kun on valtakunnassa lama ja täytyy säästää, niin kaikki nämä säästöesitykset eivät ole mukavia. Mutta mitä tulee yleensä lääkekustannuksista säästämiseen, niin onhan selvää, että meillä käytetään liikaa lääkkeitä, ja turha siitä on yksin lääkäreitä panna vastuuseen. Esimerkiksi käsikauppalääkkeiden korvattavuuskysymys on juuri sellainen asia, ettei pitäisi yhteiskunnan tukivaroin suosia tarpeetonta lääkkeiden käyttöä eikä ihan vähällä perusteellakaan tarvittavaa. Sitä paitsi juuri korvattavuuskysymyshän on ollut ihan puhdas markkinakikka tällekin yhdelle kauppanimelle, joka täällä on otettu esille. Lähes kaikki muut voiteet, jotka ovat reseptittömiä, ovat vastaavia ja eräs saman tehtaan voiteista itse asiassa parempi, koska se on myöhemmin tullut ja sisältää enemmän vaikuttavia aineita. Ainakaan tämän takia korvattavuutta ei pidä säilyttää.

Kun tässä on valiokunnan, sanotaanko, lipsahduksesta tai käsittelytavasta syntynyt väärinkäsitys tai virhe, niin kyllähän tässä täytyisi vastuuta katsoa valiokunnan puheenjohtajan siinä mielessä, ettei tämä pelkästään hallituspuolueiden kysymys ole. Silloin, jos oppositiolla ei satu olemaan tarpeeksi jäseniä paikalla, asiat siirtyvät

ja jäävät käsiteltäviksi. Kyllähän valiokunnan puheenjohtaja myöhemmin totesi, että tämä meni häneltä vahingossa. Sen takia tässä ei pidä pelkästään panna hallituspuolueiden syyksi, että tämmöinen lipsahdus on tullut.

Ed. Muttilainen: Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. Stenius-Kaukosen puheenvuoron johdosta, kun hän nosti esiin keskustelun siitä, että esimerkiksi Mobilat-voidetta urheilijat käyttäisivät hierontavoiteena. Mutta tiedän myös, että hyvin monet reumapotilaat käyttävät sitä sairauden hoitoon ja lääkäri sitä heille määrää.

Kaiken kaikkiaan tässä esityksessä valiokunta korjasi sen vääryyden, joka oli tapahtunut niiden henkilöiden osalta, joille määrätään käsikauppalääkettä sairauden hoitamiseksi ja jotka eivät kumminkaan saa siitä korvausta. Toivonkin, että valiokunnan kanta suuren valiokunnan käsittelyssä otetaan huomioon.

Mitä tulee tilapäiseen enemmistöön, niin minusta ne syytökset, joita täällä on esitetty valiokunnan puheenjohtajaa kohtaan, ovat aivan aiheettomia. Elleivät hallituspuolueiden kansanedustajat itse voi olla paikalla silloin, kun asiaa käsitellään, eivätkä pidä huolta siitä, hallituspuolueilla on riittävä enemmistö valiokunnassa, niin en katso itse myöskään, että oppositiopuolueiden kansanedustajien pitää joka äänestyksen yhteydessä laskea, että valiokunnassa on ns. pysyvä enemmistö.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ed. O. Ojala jo vastasi aikaisemmin. Totean tässä yhteydessä vain ed. Kemppaiselle, että on se kyllä erikoista, jos ei lääkäri kanna vastuuta määräämistään lääkkeistä eikä kansanedustaja kanna vastuuta siitä, että hän ei osallistu valiokunnan töihin, vaan aina pannaan vastuu jonkun toisen niskalle. Meillä on valiokunnissa voimasuhde 10—7 hallituspuolueiden edustajien hyväksi, ja tämä ratkaistiin äänin 7—6. Kyllä tämä asia on hallituspuolueiden ongelma. Toivon, että tämä voidaan hyväksyä valiokunnan enemmistön esittämässä muodossa, koska tiedän, että hallituspuolueiden edustajienkin joukossa on niitä, jotka pitävät tätä parempana ratkaisuna kuin hallituksen huonoa esitystä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

4) Ehdotukset laeiksi kunnallisten luottamushenkilöiden eläkelain kumoamisesta ja kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 166
Toivomusaloite n:o 1332/1991 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 31

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 31.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotukset laeiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta sekä lasten kotihoidon tuesta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta ja lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 173
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 32

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 32.

Keskustelu:

Ed. O. Ojala: Arvoisa puhemies! Nyt siis hyvinvointivaltiota on alettu purkaa ja hyvinvointivaltion purkutalkoita on aloitettu nimenomaan lasten päivähoidosta ja lasten kotihoidon tuesta. Voikin kysyä, mikä muu kuin taloudellinen lama on tämän purkutalkoon taustalla. Onko kenties nyt niin, että maassa valtaa pitävät keski-ikäiset miehet, Iiro Viinaset, Raimo Sailakset ja vastaavat, joilla itsellään ei ole enää pieniä lapsia, jotka tarvitsivat päivähoitoa, koulutusta, koska todellakin nyt naiset ja lapset laitetaan ensimmäisinä rankasti kärsimään? Se, että päivähoidon ulottamista kolme vuotta täyttäneisiin ja kotihoidon tuen ulottamista kolmivuotiaisiin ollaan nyt lykkäämässä vuoteen 95 ensi vuoden alusta, tuntuu todella aivan muulta asialta kuin siltä, että kyseessä olisi säästötoimenpide.

Tiedämme hyvin, että lykkäys, jota hallitus nyt on esittänyt ja joka on saanut enemmistön kannatuksen valiokunnassa, on vain alku sille,

että koko laki tullaan yli kolmivuotiaiden osalta romuttamaan. Kaikki me, jotka olemme Sailaksen paperin lukeneet, arvaamme, mistä on kyse. Onkin syytä ihmetellä, mitä on tekemässä maailman naisvaltaisin parlamentti.

Luen erään kirjeen, jonka naiskansanedustajat yli puoluerajojen ovat saaneet syyskuun alussa. Kirjeessä lukee: "Suomalaiset naiset ovat äänestäneet teidät eduskuntaan. Viime vaalien jälkeen oli kova haloo siitä, kuinka naisvaltainen parlamentti Suomeen saatiin. Käytännön työssä se ei ole kuitenkaan näkynyt mitenkään. Olette-ko edelleen siellä miesten selkien takana? Nyt teitä äänestäneet naiset vaativat äänilleen vastineen. Päivähoitolakia eikä lasten kotihoidon tukea saa kumota, lykätä eikä muuttaa. Lasten päivähoito on naisten arkinen huoli. Hyvän suomalaisen päivähoidon raaka tuhoaminen on lyhytnäköinen päätös, jolla on välittömät seuraukset." Tämän kirjeen kaikki naiskansanedustajat yli puoluerajojen ovat saaneet. Me olemme siis sen saaneet ja olemme tietoisia. Jos miehet eivät ole saaneet, ainakin nyt kuulevat, mistä on kysymys.

Mielestäni on todella murheellista se, että nyt ollaan hyväksymässä ensimmäinen askel siihen suuntaan, että naisia ajetaan takaisin kotiin. Minä jo oikeastaan keväällä, kun käsittelimme perhehoitajalakia, esitin pelkoni siitä, että sinällänsä monia hyviä asioita tuonut perhehoitajalaki saattaa pitää sisällään sen vaaran, että palkattua hoivatyötä, mitä tällä hetkellä yhteiskunnassa naiset pääosin tekevät, ollaan siirtämässä takaisin kotiin palkatta tehtäväksi työksi. Kun perhehoitajalaki on voimassa, kun nyt ollaan päivähoitolakia romuttamassa ja kun samanaikaisesti meillä on tällä hetkellä eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsiteltävänä omaishoitajia koskeva lakiesitys, täytyy todeta, että on monia lakeja ja monia merkkejä siitä, että todellakin nyt ollaan naisten asemaa heikentämässä samalla, kun heikennetään lasten asiaa.

Mielestäni on huolestuttavaa se, että taloudelliset jargonit ja faktat, jotka täällä luetaan, ovat samat, olipa kyseessä äskeinen lääkelain muutos tai mikä tahansa lakiesitys: Käydään taas sama litania täällä lävitse ja todetaan, että muita vaihtoehtoja meillä ei olisi, nämä säästöt olisi muka pakko tehdä. Jos säästökohteita halutaan ja haetaan, on aivan varma, että niitä löytyy myös muualta kuin nimenomaan naisten ja lasten asemaa heikentävistä leikkauksista.

Olemme voineet tähän asti ylpeillä Suomessa siitä, että meillä on päivähoitojärjestelmä, joka on kansainvälisesti arvostettu ja jota on voitu mallina markkinoida eri puolilla maailmaa. Olemme hyvinvointivaltiota kehuneet ja todenneet, että hyvinvointivaltio on naisten paras liittolainen, se takaa naisille mahdollisuuden täysipäiväisesti tehdä työtä kodin ulkopuolella, kun on päivähoitojärjestelmä taattu. Myös kotihoidontukijärjestelmä vastaavasti on taannut pienten lasten äideille vaihtoehdon jäädä myös kotiin hoitamaan lapsiaan.

Mehän kaikki tiedämme, että miehet eivät suinkaan ole jääneet kuin poikkeustapauksissa kotiin hoitamaan lapsia, siitä yksinkertaisesta syystä, että perheessä nainen on se joka pienituloisempana yleensä aina jää hoitamaan lastaan kotiin. (Ed. Suhonen: Myös perinteisesti!) — Ed. Suhonen huutelee, että se on perinne. On kyllä valitettavasti näin, että tässä yhteiskunnassa edelleenkin näyttää perinteenä olevan se, että naiset kantavat pääosan vastuuta lapsista. Nuoret isät onneksi ovat jo osittain muuttaneet asenteitaan ja he ovat enemmän osallistuneet lastensa hoitoon kuin ehkä ed. Suhosen sukupolvi. Siinä mielessä perinteet kyllä ovat voimassa olleet.

On myös erittäin valitettavaa se, että kunnalliset keskusjärjestöt ovat hyvin aktiivisesti olleet myös romuttamassa tai siirtämässä tätä lakiuudistusta, joka olisi siis ensi vuonna tuonut uudet ikäluokat lakisääteisen päivähoidon piiriin. Tämä tuntuu oudolta siksi, kun todellisuudessa paikkapulaa ei juurikaan ole tai, sanotaanko, suurin ongelma on se, että päivähoitopaikat ja hakijat eivät välttämättä kaikkialla maassa kohtaa. Joka tapauksessa voi sanoa, että 85 prosenttia kunnista pystyisi nyt jo toteuttamaan tämän lain toimeenpanon. Siinä mielessä tämä lykkääminen ei ole mielestäni perusteltua, koska todella suuria ponnistuksia ei nyt olisi tarvetta tehdä tämän lain voimaan saattamiseksi.

Arvoisa puhemies! Tämä asia on mielestäni niin keskeinen, että ehdottomasti kolmannessa käsittelyssä tämä hallituksen esitys tulee mielestäni hylätä. Mielestäni on kyllä syytä vähintään rekisteröidä hyvin tarkkaan joka ikisen kansanedustajan käyttäytyminen kolmannen käsittelyn äänestyksessä. Eritoten uskon, että suomalaiset naiset kyllä hyvin tarkkaan panevat merkille sen, ketkä naisista nimenomaan ovat nyt luopumassa tästä naisten kannalta hyvin keskeisestä lakiuudistuksesta.

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin olen todella pahoillani siitä, että kansanedustajat

eivät vieläkään tiedä, minkälaisessa taloudellisessa tilanteessa Suomi on, (Ed. Stenius-Kaukonen: Kyllä se täällä tiedetään!) ja minä olen pahoillani siitä, että se asia valitettavasti karmealla tavalla saattaa aivan lähipäivinä valjeta myös sinne vasemmalle. Toivoisin, että me emme olisi tällaisessa tilanteessa, vaan että me pystyisimme saattamaan voimaan tämänkin lainsäädännön, jota tässä nyt ollaan siirtämässä.

Olen ed. O. Ojalan kanssa samaa mieltä siitä, että lasten päivähoito on luonnollisesti tarkoitettu naisten työssäkäynnin mahdollistamiseen ja se on siinä mielessä ehdottomasti naisten ja perheitten ja lasten kannalta välttämätön, mutta kun me emme pysty tällä hetkellä toteuttamaan sitä osaa tästä lakiehdotuksesta, jota ollaan siirtämässä ja joka koskee kotihoidon tuen laajentamista, niin se on tosiasia, joka on pakko tunnustaa.

Ed. O. Ojala puhui vähän ristiriitaisesti, kun hän sanoi, että tällä ehdotuksella ajetaan naiset kotiin, ja hän muistutti kuitenkin siitä, että päivähoitopaikkoja kunnissa on. Todellisuudessa tilanne on se, että päivähoitopaikkoja suuren työttömyyden vuoksi on kunnissa, ja itse asiassa tällä lailla siirretään tätä kotihoidon tuen osuutta. Se on meille erittäin valitettava ja raskas päätös, mutta me olemme tosiasioiden edessä, ja meidän on pakko ne nyt tunnustaa. Toivon, että kansanedustajat vihdoinkin myös tämän asian pystyisivät näkemään ja tunnustamaan, missä me olemme tällä hetkellä.

Ed. Perho-Santala (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Taina totesi aika monet niistä seikoista, joihin itse aioin puuttua. Toteaisin tähän täydennykseksi vielä sen, että kun kunnissa on taloudellisen tiukkuuden vuoksi jouduttu tekemään karsimis- ja säästöpäätöksiä, niin hyvin monessa kunnassa päivähoitoa koskevia karsintoja ei ole tehty, päinvastoin tiettyjä virkamiesesityksiä, jotka ovat koskeneet päivähoidon karsimista, ei ole luottamushenkilökäsittelyssä hyväksytty. Minusta kunnallinen demokratia ja se, että kunnissa perheen äidit ja myöskin isät näitä päivähoitopalveluja edellyttävät, on yksi tae sille, ettei tapahdu päivähoitojärjestelmän murenemista.

Toistaisin vielä, että suurin kustannus kunnille olisi aiheutunut nimenomaan kotihoidon tuen ulottamisesta alle nelivuotiaisiin, mikä sinänsä olisi ollut tietysti toivottava ja iloinen asia, mutta kun monet kunnat itse ja kunnalliset keskusjärjestöt tässä taloudellisessa tilanteessa ovat toivoneet tätä päivähoitolain lykkäystä, niin tämä on ollut yksi argumentti tämän päätöksen tekemiseen. Tästä lykkäyksestä ei tänä päivänä käytännössä ole dramaattisia seurauksia, tuskin minkäänlaisia seurauksia tilanteessa, jossa hyvin monessa kunnassa on työttömyyden takia, mikä on sinänsä tietysti valitettavaa, hyvinkin runsaasti tyhjiä päivähoitopaikkoja. Lain lykkääminen ei merkitse samaa kuin se, että laki purettaisiin tai tästä lähtien ei päivähoitoa pitäisi järjestää. Meillä on päivähoitolaki 70-luvun alusta olemassa ja voimassa joka tapauksessa.

Ed. Ukkola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustajat Taina ja Perho-Santala ovat antaneet jo ed. Outi Ojalan puheenvuoroon ne asialliset perusteet; hänen puheensa minun mielestäni oli lähestulkoon asiaton. Minä en pidä siitä, mikä on nimenomaan vasemmalla laidalla ja feministeiksi tunnustautuneitten naisten tyylinä, että uhkaillaan, että kyllä tästä jälkeenpäin kuullaan, jos vain äänestätte vastaan tai jotain muuta vastaavaa. Minusta tuo on törkeää toimintaa.

Itse asiassa ed. O. Ojalan puheenvuoroon sisältyi se, minkä vuoksi ei ole mitenkään maailmanloppu, vaikka tätä lakia tällä tavalla siirretään. Eihän ole kysymys sen romuttamisesta. Hän itse sanoi, että 85 prosenttia kunnista pystyy tämän lain velvoitteet toteuttamaan, ja totta kai ne toteuttavat, jos valtuustot näin päättävät ja päivähoitopaikkoja on.

Minun mielestäni koko päivähoitokeskustelu ja koko järjestelmän kehittäminen on lähtenyt ihan väärästä päästä. Minä en suurin surminkaan äitinä veisi, jos saisin lapsen — onneksi on jo niin iso, mutta en olisi vienyt — häntä yksivuotiaana päiväkotiin. Kyllä minä olisin vaikka kynsin hampain tehnyt kaksi vuoroa, että saan hoitajan kotiin. Minusta tämä on kyllä aloitettu ihan naisen, kodin ja perheen kannalta väärästä päästä. Minun mielestäni subjektiivisia oikeuksia pitäisi olla niin, että kotihoidon tuki on subjektiivinen oikeus alle kolmivuotiaille ja päiväkotipaikka subjektiivinen oikeus yli kolmivuotiaille. Silloin asiat olisivat perheitten, äitien ja lasten kannalla oikealla tolalla.

Ed. Mäkelä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä annan tukeni ed. O. Ojalan käyttämälle puheenvuorolle ja iloitsen siitä, että tässä salissa löytyy vielä joitakin rohkeita ihmisiä, jotka uskaltavat puolustaa pienituloisia ja vähävaraisia lapsiperheitä, joille kunnallinen las-

tenhoito-oikeus ja kotihoidon tuki ovat erittäin tärkeitä. Olen erittäin pahoillani siitä, että tämä hallitus kyllä todella on säästöjä etsiessään lähtenyt lapsiperheistä ja lasten etuisuuksista ja oikeuksista.

Ihmettelen, kun muun muassa ed. Taina sanoi, että ainakaan oppositiopuolueiden kansanedustajat eivät ymmärrä maamme taloudellista tilaa. Kyllä me varsin hyvin sen ymmärrämme, mutta sitä en ainakaan minä henkilökohtaisesti ymmärrä, että säästöt lähdetään hakemaan sieltä, missä ne kaikkein kipeimpinä tuntuvat ja leikkaavat kipeästi semmoisia etuisuuksia, jotka ovat välttämättömiä.

Ehkä kokoomuksen kansanedustajat eivät tiedä sitä, että kaikilla ei ole varaa vielä lapsia kalliiseen yksityiseen päivähoitoon ja on sellaisia pienituloisia perheitä, joissa kummankin vanhemman on osallistuttava työelämään, jos vielä hallitus jonkun työpaikan jättää tähän valtakuntaan. Naisille tämä merkitsee sitä, mitä ed. O. Ojala sanoi: paluuta hellan ääreen, kotiin, hoitotehtäviin. Tämä sama linja on myös vammaisten ja vanhusten hoidossa. Se, että painopiste siirtyy avohoidon puolelle myös vanhusten, vammaisten ja sairaitten hoidossa, merkitsee sitä, että kun ei ole riittävästi tukipalveluita, niin nämä tehtävät lankeavat naisille. Se on nähty jo tässä vaiheessa. Tämä esitys on juuri sellainen, jota missään tapauksessa en voi hyväksyä.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Ukkola tuntuu väittävän, että minä täällä uhkailen, niin minä kerron ed. Ukkolalle, että tämän päivän Helsingin Sanomissa hyvinvointivaltion tutkija Raija Julkunen, joka varmasti on naistutkijoista ehkä kaikkein perusteellisimmin paneutunut hyvinvointivaltioon, kirjoittaa näin: "Puolet sosiaali- ja terveyssektorin töistä voitaisiin tehdä kotona, sanoi taannoin eräs suomalainen virkamies. Käytännössä se tarkoittaa, että naiset tekisivät palkatta sen työn, mistä he nyt saavat palkkaa." Julkunen toteaa edelleen: "Virkamiehet sanovat ääneen sen, mitä poliitikot eivät voi tai uskalla." Tästähän tässä on kysymys.

Mitä tulee ed. Perho-Santalan luottamukseen siinä, että kyllä kunnat hoitavat, oli meillä lakisääteiset velvoitteet tai ei, me tiedämme ed. Perho-Santalan kanssa oikein hyvin, kun olemme kuntien keskusjärjestöjen edustajia kuulleet valiokunnassa, että näinä aikoina kunnat eivät varmastikaan huolehdi sellaisista tehtävistä, mihin niillä ei ole aivan välttämättömiä velvoitteita. Sen takia minä pelkään, että vaikka tällä hetkellä on vapaita päiväkotipaikkoja, niin tullaan supistamaan myös päivähoidon puolelta, kun kunnat ovat taloudellisesti vaikeassa tilanteessa.

Ed. Tainalle totean, että tiedän oikein hyvin maan talouden tilanteen, mutta minä löytäisin muualta järkevämpiä säästökohteita. Tätä pidän tärkeänä lakiehdotuksena, joka pitäisi viedä läpi eikä lykätä. Tietäisin myös tulolähteitä: Meiltä hyvätuloisilta, kuten ed. Tainalta ja minulta voitaisiin ottaa lisää veroja, jotta päivähoitouudistus voidaan toteuttaa.

Ed. M u t t i l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin hyvin hämmästynyt ed. Ukkolan puheenvuoron johdosta, jossa hän sanoi, että hän ei suurin surminkaan olisi vienyt omaa lastaan päiväkotiin hoitoon. Itse olisin kyllä vienyt, (Ed. Ukkola: Alle kolmivuotiasta lasta!) jos vain kunnallisia hoitopaikkoja olisi silloin ollut. Uskon, että aika moni tässä salissa olevista on joutunut viemään lapsia hoitoon siinä tilanteessa, kun kunnallinen päivähoito ei ollut vielä niin hyvin järjestetty kuin se tällä hetkellä on. Usein oli sellainen tilanne, että illalla ei tiennyt, mihin lapsen aamulla vie hoitoon. Kyllä silloin todellakin kaipasi kunnallista hoitopaikkaa, joka on turvallinen ja johon pätevien kasvattamisen ammattilaisten hoitoon voi lapsensa jättää. Uskon, että myös jatkossa äidit haluavat, että näitä hoitopaikkoja todella on tarjota.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edustajat Mäkelä ja O. Ojala ovat viitanneet siihen, että ei saa leikata ihmisiltä etuuksia pois. Tämä esityshän ei leikkaa mitään, tämä siirtää sellaista etuutta, jota oltaisiin lain voimassa ollessa alettu maksaa vasta ensi vuoden alussa. Kun vertaa siihen, että me olemme täällä todellakin leikanneet ihmisten toimeentuloa, niin tämä on kuitenkin mielestäni säästöehdotus helpommasta päästä, kun siirrämme jotakin, jota ei vielä ole edes maksettu.

Muistuttaisin edustajia siitä, että kunnallinen itsemääräämisoikeus ensi vuonna kasvaa huomattavasti. Vaikka subjektiivista oikeutta ja lakia ei nyt voimaan tulisikaan, niin teillä jokaisella on mahdollisuus omassa kunnassanne vaikuttaa siihen, jos kerran teidän mielestänne kuntien taloudellinen tilanne sen sallii, että kunta maksaa itse omaa kotihoidon tukea. Nythän todella päivähoitopaikat ovat melkein kaikissa kunnissa tarjolla kaikille, mutta sen sijaan kotihoidon

tukea ei voida maksaa. Ainakin omasta kunnastani tiedän, että nimenomaan vasemmisto on erittäin voimakkaasti vastustanut kunnan omia kotihoidontukijärjestelmiä. Täällä käytettyjen puheenvuorojen perusteella voisi arvioida, että vasemmisto innokkaasti tulee ajamaan kunnan omia kotihoidontukijärjestelmiä.

Ed. Puhakka (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edellä keskustelussa ed. Taina totesi saman asian, mutta haluan sen myös toistaa vielä: Minusta pitäisi nyt todella ymmärtää, että tässä ei ole kysymys minkään pois ottamisesta vaan erään etuuden siirtämisestä. Mikä minua on häirinnyt tässä keskustelussa, on se, että emme kai me naiset tee tästä tasaarvokeskustelua, kun kysymys on paljon arvokkaammasta asiasta: lasten tulevaisuudesta ja lasten hoidosta. Näkisin, jos ajatellaan päivähoitoa ja kotihoidon tukea, että nehän ovat vaihtoehto meille naisille. On jatkossakin mahdollisuus valita niillä, jotka tarvitsevat näitä tukimuotoja, kumpi on sopivampi kunkin elämäntilanteeseen. Painotan vielä, että mitään ei todella oteta pois, vaan nyt säästetään näinä tiukkoina aikoina. Tämä on mielestäni aika lievää säästämistä.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Taina tarkoituksellisesti sotkee kaksi asiaa. On tärkeää, että valtionosuus saadaan kunnille kotihoidon tukeen. Sen vuoksi me olemme tämän lakisääteisen kotihoidon tuen toteuttamisen kannalla, että ei jälleen aseteta uusia rasitteita kunnan kontolle, niin kuin hallitus on jo lukuisia esityksiä tehnyt.

Ed. Taina vetoaa siihen, että vasemmalla laidalla ei ymmärretä valtakunnan taloudellista tilaa. Valitettavasti tuntuu siltä, että me olemme tämän hallituksen toimikauden aikana ymmärtäneet sen paljon paremmin kuin tämän hallituksen jäsenet ja hallituspuolueiden eduskuntaryhmien jäsenet. Meillä ei ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa siihen ankeuteen, mihin tämä maa on ajettu, kun se tieten tahtoen hallituksen toimesta näin vakavaan tilanteeseen on haluttu viedä. Vaikea tilanne on kenen tahansa hoitaa, mutta niillä toimilla, mitä puolentoista vuoden aikana on tehty, ei tätä tilannetta ole helpotettu.

Ed. Ukkola taisi sotkeutua omaan näppäryyteensä, kun hän sanoi, että ei hän veisi alle vuoden ikäistä lasta päiväkotiin, hän tekisi vaikka kaksi vuoroa työtä, jotta hän voisi hankkia kotiin hoitajan. Miettiköhän ed. Ukkola todella, mitä hän sanoi? Eikö olisi ollut tämän ideologian mukaista, että ed. Ukkola itse olisi jäänyt hoitamaan lastaan? Mekin olemme kannattaneet aina äitiyslomien pidentämistä, näin on tapahtunut, ja nimenomaan sitä, että vanhemmilla on mahdollisuus myös itse huolehtia lapsistaan. Se on tärkeä asia, ja sen vuoksi kannatamme vaihtoehtoisia malleja, jotta perheet voivat itse valita ja valita myös sen, että heillä on mahdollisuus viedä lapsi korkeatasoiseen hyvään päivähoitoon. Me kannamme nimenomaan huolta lasten tulevaisuudesta ja myös siitä, että tyttölapsilla on tulevaisuus muussakin kuin hellan vieressä.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Taina kyllä ihan tarkoituksella väitti minun sanoneen, että nyt supistetaan jotakin sellaista, mitä ei ole luvattukaan. Minä puhuin koko ajan uudistuksesta, joka mielestäni pitäisi toteuttaa eikä nyt säästää. Kertaan sen vielä. Minä tiedän oikein hyvin, että kyseessä on uudistus, mutta tämä lakiesitys on ollut tiedossa vaikka kuinka kauan. Tämän varaan monet perheet ovat rakentaneet tulevaisuuttaan, nyt se lykätään ja myöhemmin se aiotaan tuhota niin kuin Sailaksen paperissa sanotaan.

Mitä ed. Tainan väitteisiin tulee siitä, että vasemmisto ei ole esimerkiksi tukemassa kotihoidon tukea, niin se ei pidä paikkaansa. Muistutan vain, että esimerkiksi Helsingissä Helsinkilisää supistetaan ensi vuoden alusta 600 markalla kuukaudessa. Me vasemmistoliiton edustajat Helsingin kaupunginvaltuustossa yritimme hakea pehmeämpää supistusta, koska katsoimme, että 600 markkaa on erittäin suuri menetys monille perheille. Mutta sen paremmin kokoomus kuin demaritkaan eivät valitettavasti olleet sitä hyväksymässä. Tämä ei ollut mikään populistinen esitys, vaan olisimme hakeneet silloinkin säästöjä muualta. Mutta nyt sellainen päätös Helsingissä on, että 600 markkaa otetaan alle kolmivuotiaiden kotihoidon tuesta ensi vuoden alusta.

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On mukava kuulla, että täällä Helsingissä vasemmisto suhtautuu lasten kotihoidon tukeen toisin kuin Tampereella, missä vasemmisto on erittäin voimakkaasti vastustanut ns. Tampere-lisää. Mutta toistan sen, että ed. O. Ojalahan voi edelleenkin ajaa Helsingin kunnallista kotihoidon tukea nelivuotiaille tai vaikka alle seitsenvuotiaille. Jos Helsingin varat siihen riittävät, niin se on täysin mahdollista.

Mutta jos tämä lakiehdotus toteutettaisiin nyt ja pistettäisiin voimaan ilman valtionosuutta, jota ei ole mitään mahdollisuuksia lisätä, niin monissa kunnissa se merkitsisi jonkun muun palvelun tai olemassa olevan etuuden leikkaamista. En usko, että siihen on monessakaan kunnassa mahdollisuuksia, kun ollaan jo siinä tilanteessa, että elintärkeiden palvelujen säilyttämisestä on kysymys.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ed. O. Ojala varsinaisessa puheenvuorossaan jo varsin hyvin perusteli vasemmistoliiton eduskuntaryhmän kannan näihin lakiehdotuksiin. Me tulemme kolmannessa käsittelyssä esittämään lasten päivähoitolain ja lasten kotihoidontukilain muutosesityksien hylkäämistä. Sen sijaan me hyväksymme sen, että tähän hallituksen esitykseen sisältyvä osittaisen kotihoidon tuen vakinaistaminen toteutetaan. Siinä järjestelmässäkin on puutteita, ja sitä ei ole niin laajasti käytetty kuin alun perin on arvioitu, mutta pidämme perusteltuna, että tämä järjestelmä tehdään pysyväksi.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen perustelut ovat pitkälti luonteeltaan taloudelliset, mitä tässä keskustelussa onkin jo kritisoitu. Taloudellisilla perusteilla esitetään muitakin uudistuksia lykättäväksi ja esitetään myös lisäsäästöjä. Mielestäni kuitenkin aina jokaista tällaista esitystä tarvitsisi tarkastella kokonaisuutena. Totta on, että esimerkiksi kunnissa, joiden rahoitettavaksi jäisi päivähoitopuoli, on taloudellisesti ankeat ajat hyvin monessakin kunnassa. Mutta hyvin vähälle huomiolle tässä keskustelussa on jäänyt se tosiseikka, että erittäin monissa kunnissa on täydet valmiudet tämän uudistuksen läpiviemiseen niiltä osin, jotka koskevat oikeutta päivähoitoon. Niissäkään kunnissa, joissa nykyisten laskemien mukaan ei olisi siihen täyttä valmiutta, tämän saaminen ei edellyttäisi suuriakaan ponnisteluja.

Itse näen, kuten monet muutkin tässä keskustelussa, että tässä kokonaisuudessa on kyse sekä lasten asemasta että myös tasa-arvosta. Se, että päivähoitolakia on viety eteenpäin, on ollut omiaan parantamaan naisten ja miesten tasa-arvoa. Tätä kysymystä voidaan pitää erityisesti naiskysymyksenä, koska naisten työ perinteisesti on ollut hoivatyötä eikä tästä työnjaosta vielä ole päästy eroon.

Siksi näkisin, että nimenomaan tässä kokonaisuudessa päivähoitolain uudistus on ensisijainen. Koska kunnissa on valmius päivähoitolain toteuttamiseen ja se olennaisesti lisää naisten työssäkäyntimahdollisuuksia, en näe mitään syytä siihen, että päivähoitolakiuudistusta lykättäisiin. Näen sen erittäin järkeväksi tässä vaiheessa, jolloin suhdanteiden vuoksi päivähoitopaikkoja on enemmän kuin esimerkiksi vuosi sitten, ja järkeväksi myös sikäli, että tulevaisuutta silmälläpitäen kunnilla olisi aikaa — myöhemmin nousukauden aikana oletettavasti päivähoitopaikkoja tarvittaisiin enemmän — varautua tulevaan tilanteeseen. Pelkään pahoin, että jos päivähoitolain uudistusta lykättäisiin, niin tämä koko uudistus jäisi kesken.

Pidänkin aivan mahdollisena, että oikeus päivähoitoon ja kotihoidon tukeen voitaisiin eriyttää eli toimia siten, että oikeus päivähoitoon myönnettäisiin perheille, joissa on alle nelivuotias lapsi, mutta kotihoidon tukeen liittyvä oikeus myönnettäisiin vain kolmivuotiaisiin saakka. Tämän näen myös lapsen kehityksen kannalta järkevämmäksi, koska onhan niin, että nimenomaan pienet, alle kolmivuotiaat lapset tarvitsevat pikemmin kotihoitoa. Lapset sosiaalisoitumisensa myötä toimivat mieluummin ryhmissä, ja muut päivähoitomuodot ovat lapsen kehityksen kannalta iän myötä järkevämpiä ja mielekkäämpiä.

Tällä perusteella tulen siinä yhteydessä, kun toisessa käsittelyssä käydään tämä esitys läpi pykäläkohtaisesti, esittämään, että kolmannen lakiehdotuksen 11 a §:ään, hallituksen esitykseen, lisättäisiin seuraava lause: "Lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla on oikeus siihen saakka, kunnes lapsi täyttää neljä vuotta, kunnan järjestämään 1 momentin mukaiseen päivähoitopaikkaan." Tälle uudistukselle mielestäni ei ole taloudellisia esteitä, joten pitäisin sitä erittäin realistisena ja sekä naisten että lasten kannalta todella tärkeänä uudistuksena.

Ed. Taina (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiasiassa tilanne on se, mitä ed. U. Anttila ehdotuksessaan esittää, elikkä niin kuin jo aikaisemminkin sanoin, meillä on päivähoitopaikkoja tällä hetkellä melkeinpä joka kunnassa, uskoisin, riittävästi. Valitettavasti syy on tietysti työttömyys elikkä ei voi siinä mielessä kehua tätä tilannetta.

Mutta Tampere, jonka tilanteen parhaiten tunnen, on siinä vaiheessa, että meillä ollaan päiväkoteja lakkauttamassa, koska lapsia ei ole niihin riittävästi elikkä päivähoitopaikkoja on kaikille tarjolla. Samaten ympäristökunnissa,

pienemmissä kunnissa, on jo vuosikausia ollut se tilanne, että jokainen lapsi pääsee kunnalliseen päivähoitoon, kuka haluaa.

Sen sijaan juuri kotihoidontukipuoli tässä esityksessä on se, mikä käytännössä nyt siirtyy. Kun kotihoidon tuen maksamiseen ei ole realistisia mahdollisuuksia, niin se on se syy, minkä tähden tämä on siirrettävä.

Muuten olen sitä mieltä, että näiden kahden asian, siis subjektiivisen oikeuden päivähoitoon ja subjektiivisen oikeuden lasten kotihoidon tukeen, pitää kulkea rinnakkain, ja siitä syystä en pidä ed. U. Anttilan ehdotusta hyvänä.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ensimmäisessä puheenvuorossa sanoin, niin minun mielestäni juuri yli kolmivuotiaille lapsille on kyllä tärkeää, että heille saadaan päiväkotipaikka. Ilmeisesti ed. U. Anttila on ihan oikeassa siinä asiassa, että jos tällainen määräys otettaisiin tähän lakiin, niin se ei kuntien eikä valtion eli yhteiskunnan menoja kasvattaisi. Toivoisin, että myös hallituspuolueiden edustajat voisivat katsoa, olisiko tämä ed. Anttilan tekemä lakimuutos mahdollista hyväksyä. Minun mielestäni se vaikuttaa ihan hyväksymiskelpoiselta ajatukselta.

Ed. K a s u r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kuunnellut käytyä keskustelua mielenkiinnolla ja todennut, että nimenomaan ed. Taina on ainakin neljä kertaa jo edellisissä puheenvuoroissaan todennut sen syyn, minkä vuoksi tätä asiaa ei voida nyt hallituspuolueiden mielestä viedä eteenpäin. Me tietysti vaadimme tukiopetusta, täällä istuvat, mutta haluan kuitenkin huomauttaa, että tämä asia ainakin osaltani on tullut selväksi.

Mitä tulee väitteeseen, että opposition edustajat eivät tiedosta Suomen taloudellista tilannetta, sen me olemme tiedostaneet ja me olemme esittäneet myöskin niitä korjausehdotuksia ja vaihtoehtoisia ohjelmiamme, joilla näitä ihmisille läheisiä asioita voitaisiin edelleen turvata ja tämä palvelutaso, mikä meillä on, voitaisiin edelleen turvata.

Meillähän on kysymys tällä hetkellä melkoisista arvovalinnoista, arvovalintojen muutoksista ja yhä kovenevasta politiikasta. Jos me katselemme niitä miljardeja, mitä eri kohteisiin laitetaan, niin siitä voi vetää vain yhden johtopäätöksen eli sen, että tämä hallitus on unohtamassa sen, mitä varten se toimii. Se toimii kansalaisia varten, ja me kansanedustajat olemme kansalaisten edustajia täällä. Minusta tuntuu, että meillä on kokonaan tämä keskusteluyhteys kansalaisten ja kansanedustajien välillä katkeamassa, kun kuuntelee näitä keskusteluja, mitä täällä käydään.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ymmärrä ed. Tainan logiikkaa tässä asiassa. Jos kerran kunnissa on varsin hyvät valmiudet toteuttaa tämä päivähoitolain uudistus, miksi sitä ei toteutettaisi, koska nousuhdanteen aikana, jolloin varoja on enemmän, siinä tilanteessa kunnat olisivat varautuneet siihen, että hoitopaikkoja olisi tarpeeksi. Epäilemättä silloin myös kotihoidontukijärjestelmää kehitetään vauhdikkaammin kuin mihin nyt on mahdollisuuksia. En ymmärrä, miksi näiden kahden esityksen täytyisi kulkea rinta rinnan. Vaikuttaakin siltä, että salin sillä puolella on pelkoa, että kenties tulee jokin uusi hallitus, joka ei ajaisikaan kotihoidontukiuudistusta läpi siinä aikataulussa, mitä hallituksen esityksessä kuitenkin tulevaisuutta silmälläpitäen ounastellaan.

Mielestäni se, että näitä asioita ei ajatella järkevästi, on erittäin suuri vahinko. Todella toivoisin, että kokoomuksessakin tätä asiaa mietittäisiin sekä taloudelliselta kannalta että myös lasten ja naisten kannalta.

Ed. M ä k i p ä ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. U. Anttilan puheenvuoroon haluan myös sanoa sen, että katson että sekä kunnallisen kotihoidon tuen että lasten päivähoitopaikan täytyy kulkea käsi kädessä, eli minä edustan sitä näkökantaa hyvin pitkälle, että perhekeskeisyys ja kotihoidon tuki saisi ulottua tänä päivänä jo alle seitsemänvuotiaisiin.

On kuunneltu varsinkin hallituspuolueiden esittämiä näkemyksiä Suomen taloudellisesta tilanteesta; me tiedämme sen kovin hyvin. Mutta myös tiedetään, mitä rasitteita lapsiperheille tänä päivänä annetaan ja nuorille lapsiperheille, tulee opiskelijat kysymykseen, kouluruokailut, lukukausimaksut.

Täytyy myös kiistattomasti todeta se tosiasia, että perhepoliittisia rahoja Suomessa käytetään huomattavasti vähemmän kuin esimerkiksi muissa Pohjoismaissa. Täällä on sosiaali- ja terveyshallituksen papereissa, että lapsilisät ovat 30 prosenttia alhaisemmat kuin Ruotsissa ja juuri päivähoito- ym. asioihin käytetään Suomessa huomattavasti vähemmän rahaa kuin muissa Pohjoismaissa. Eli on turha puhua, että nyt säästetään niistä asioista, mistä voidaan

helpommin säästää. Tämä on minun mielestäni lapsiperheitä ajatellen ihan väärää politiikkaa. Katson, että kyllä tämä lakiesitys täytyy hyväksyä. Ne rahat täytyy löytää muualta. Tietysti on hyvä sanoa, että "löytää muualta", mutta niitä rahanlähteitä kyllä löytyy, mutta nuoria ja lapsiperheitä meidän ei tule kerta kaikkiaan enää enempää rangaista.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Muttilainen: Arvoisa puhemies! Tällä lakiesityksellä hallitus vie alle nelivuotiaiden lasten vanhemmilta oikeuden valita päivähoitopaikan tai kotihoidon välillä. Lain voimaantuloa siirretään ensi vuoden alusta yli kahdella vuodella eli 1.8.1995 saakka. Tämä on taas yksi hallituksen esitys, joka kohdistuu lapsiperheisiin ja leikkaa lapsiperheiden toimeentuloa. Niitä on tullut pala palalta, ja silloin, kun niitä lähetetään pala palalta, myös kokonaisuus hämärtyy ja vaikuttaa todella siltä, että hallituksessa ei tiedetä, mitä se kokonaisuus lapsiperheiden osalta merkitsee.

Tällä hetkellä kunnissa on laman vuoksi riittävästi päivähoitokapasiteettia, joka uhkaa nyt jäädä jyrän alle. Valmiiksi rakennetut päiväkodit uhkaavat jäädä tyhjilleen ja koulutetut lastentarhanopettajat työttömyyskortistoon. On pakko ihmetellä joidenkin kuntien intoa purkaa kunnallista päivähoitoa. Koska päivähoito ja sen sisältämä varhaiskasvatus ovat kiinteä osa kunnallisia peruspalveluja, ilman kunnallista päivähoitoa yksikään kunta ei selviä elinkelpoisena.

Valtionosuusuudistuksen laskentatavan mukaan kunnat saavat jokaisesta alle seitsenvuotiaasta kuntalaisesta suuremman summan, 7 775 markkaa, kuin sitä vanhemmista. Se summa 7—64-vuotiaiden osalta on 336 markkaa. Tällä valtionavulla kuntien on mahdollista huolehtia päivähoidon järjestelyistä. Vaikka valtionosuus ei enää ole korvamerkittyä, ei lainsäädännön lykkäämisellä pidä heikentää lasten oikeuksia päivähoitoon.

Mielestäni lapsella, myös nelivuotiaalla ja sitä vanhemmalla, tulee olla oikeus päivähoitopaikkaan. Tämän oikeuden tulee olla yhtä itsestään selvä kuin oikeus mennä kouluun, eli vanhempien ei tarvitse lapsen täytettyä kolme vuotta miettiä, mihinkähän tarhaan lapsi pääsee ja pääseekö mihinkään, vaan on oltava varmuus ja turvallinen oikeus siihen, että lapsi pääsee päivähoitoon, lapsi pääsee tarhaan, yhtä itsestäänoikeutetusti kuin lapsi pääsee kouluun.

Tällä hetkellä kunnilla on päivähoitopaikkoja ja päiväkodin henkilöstöä, joten päivähoitolain velvoitteet voidaan siltä osin hyvin toteuttaa nykyistä kapasiteettia hyväksi käyttäen ilman lisäkustannuksia. Tähänhän ed. U. Anttilankin tekemä esitys perustuu ja mielestäni se on hyvin järkevä. Esittäessään tätä asiaa, niin kuin se tuossa lakiesityksessä on, hallitus ja hallituspuolueet toimivat vastoin sitä periaatetta, jonka ne ovat hyväksyneet kirjoittaessaan alle Lasten Suomi -vetoomuksen. Se on kaikkien puolueiden puheenjohtajien allekirjoittama ja he lupaavat siinä huolehtia lasten oikeuksista. Jos tämä hallituksen esitys hyväksytään, niin katson, että kyllä silloin myös rikotaan lasten oikeuksia.

Ed. Skinnari: Arvoisa puhemies! Haluaisin ihan muutaman sanan sanoa. Ensinnäkin kyllähän se periaate, joka hallituksella tässä leikkauksessa on, panee ihmetyttämään siinä mielessä, että se on näpertelyä. Kun ajatellaan, mikä on meillä perusongelma budjetin tekemisessä ja rahojen jakamisessa, niin se on se, että elinkeinoelämälle menevä tuki on räjähdysmäisesti kasvanut: pankkien tuki 28 miljardia; ja kuten Hjerppen paperista, jonka valtiovarainministeri oli häntä pyytänyt tekemään, käy ilmi, niin lähinnä suurteollisuuden tuki on 24 miljardia; maatalousyritysten tuki 12 miljardia; sairausvakuutuksen kautta lääketeollisuudelle 2 miljardia; lääkärit ja laboratoriot miljardi; maatalousyrittäjien MYEL-maksutuki 1,8 miljardia ja taisi olla lisäbudjetissa 1,9 miljardia; ja maatalousyrittäjien lomitustuki 1,4 miljardia, kun ottaa tämän vuoden lisätalousarviot huomioon. Toisin sanoen yli 70 miljardia markkaa menee tällä hetkellä budjetista elinkeinoelämän tukemiseen. Tällainen linja ei voi jatkua. Tähän pitäisi todella puuttua. Nämä päivähoitoasiat ovat näpertelyä. Ne eivät mitään tässä asiassa ratkaise.

Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokka on 52 miljardia. Ei siinä ole tapahtunut mitään räjähdysmäistä kasvua. Se ei ole perusongelma, vaan ongelma on se, että talous on hoidettu huonosti, lähinnä hoidettu valtion ulkopuolella erittäin huonosti. Tähän liittyvät nämä ongelmat. Viimeksi tänään valiokunnassa oltiin suojelemassa työeläkejärjestelmää, ettei sen 130:tä miljardia lähdetä viemään ei sen paremmin SYPin kuin KOPinkaan tappioitten paikkaamiseen. Tämä on suurin asia, johon pitäisi kiinnittää huomiota.

Täällä kohta tulee esille talousvaliokunnan asioita, ja oikeastaan ratkeaisivat monen lapsiperheen, eläkeläisen, vammaisen ja yksinhuoltajan ongelmat, kun nämä asiat hoidettaisiin paremmin.

Ed. Taina: Arvoisa puhemies! Tässä on oikein lausuttava ilonsa siitä, että joku sosialidemokraateista käyttää näin realistisen puheenvuoron tilanteesta, jossa elämämme. Ja kun ed. Skinnari luetteli näitä kymmeniä miljardeja, joita menee pankkien ja elinkeinoelämän tukemiseen, niin siinähän todella onkin se ongelman ydin. Meidän vaan täytyy tietysti muistaa, mikä on vaihtoehto, jos ei näitä tukia anneta. Luulen, että katastrofi on entistä syvempi ilman näitä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi aikuisten järjestelmällisen hammashuollon toimeenpanon siirtämisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 199
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 33

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 33.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Hallitus esittää jälleen aikuisten järjestelmällisen hammashuollon toimeenpanon siirtämistä. Käytännössä tämäkin esitys tarkoittaa sitä, että mahtaako koskaan tulla voimaankaan koko esitys. Silloin kun tätä ehdotusta viime syksynä käsiteltiin, oppositio esitti jo siinä vaiheessa etenemistä siten, että olisi asteittain viety asiaa eteenpäin ja ne korotukset, joita tuli sairaanhoidon maksuihin sairausvakuutuslakia heikentämällä, olisivat olleet edes pienempiä kuin ne, mitä silloin hyväksyttiin. Tältäkin osin toivon, että ed. Taina nousee sanomaan, että tässä oppositio on edustanut erittäin järkevää, realistista ja taloudellista linjaa tämän asian käsittelyssä.

Me olemme edelleen samalla kannalla ja ehdotamme, että 1956 ja sen jälkeen syntyneiden osalta, jotka ovat järjestelmällisen hammashuollon piirissä, tämä oikeus luonnollisesti säilyy mutta lisäksi myös 65 vuotta täyttäneisiin vakuutettuihin nämä hammashoitopalvelut ulotetaan. Tämä on erityisen tärkeää sen vuoksi, että juuri näissä ikäryhmissä hampaiden kunto on usein erittäin huono, ja myös sen vuoksi, että 65 vuotta täyttäneiden, jotka ovat eläkkeellä, eläke yleensä on myös hyvin pieni ja heidän on vaikea hammashoitolaskuista selviytyä.

Jos hampaiden kunto hoidetaan, niin sillä voidaan monien muiden sairauksien syntyä ja pahenemista estää, ja siinä mielessä tämän asian hoitaminen tuo säästöjä muualla. Tulemme siis toisessa käsittelyssä ehdottamaan, että käsittelyn pohjaksi otetaan valiokunnan mietinnön vastalauseeseen sisällytetty esitys.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotukset laeiksi eräiden terveydenhuollon ammattien harjoittamista koskevien lakien muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 107
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 34

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 34.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi energia-avustuksista annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 153
Talousvaliokunnan mietintö n:o 30

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 30.

Keskustelu:

Ed. Louekoski: Herra puhemies! Kiinnitän harvalukuisen edustajajoukon huomiota valiokunnan mietinnön kannanotto-osaan. Valio-

kunta ehdottaa hallituksen lakiesityksen 3 §:ää niin muutettavaksi, että tuettavien yritysten ja yhteisöjen joukolle ei aseteta kansallisuusrajoja, ei edes sillä tavalla, että lakitekstissä sanottaisiin avustusta saavan kohteen olevan Suomessa. Tämä on hyvin avoin ja mielenkiintoinen kannanotto siinä suhteessa, että kysymyksessä oleva energia-avustuslainsäädäntö avautuu integraatiohengen mukaisesti kaikille energiainvestoijille.

Kun näin avoin tuen hyväksyntä otetaan lakitekstiin, valiokunta on pitänyt tarpeellisena sanoa, että vaikka avustuksia voidaan vastaisuudessa myöntää yrityksille ja yhteisöille, joiden kotipaikka on ja joiden hankkeet toteutetaan Suomen ulkopuolella, valiokunta pitää tärkeänä, että avustuksista koituva hyöty tulee Suomen hyväksi. Tämä on periaatteessa hyvin tärkeä kannanotto ja käytännössä johtanee siihen, että hallituksen velvollisuus Suomen taloudellisen edun valvonnassa vain vahvistuu. Hallituksen roolin tulee olla entistä tarkempi: entistä selkeämmin Suomen edun puolustaminen avoimessa kansainvälisessä kilpailussa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi Kera Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 198
Talousvaliokunnan mietintö n:o 31

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 31.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotukset laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta sekä turvavarastolain, tuontipolttoaineiden velvoitevarastointilain ja varmuusvarastointimaksusta annetun lain 1 ja 5 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 105
Talousvaliokunnan mietintö n:o 32

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 32.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotukset laeiksi talletuspankkien toiminnasta annetun lain, liikepankkilain sekä elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 116
Talousvaliokunnan mietintö n:o 33

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 33.

Keskustelu:

Ed. Louekoski: Herra puhemies! Hallituksen esitykseen sisältyy kolme lakiehdotusta, joista valiokunta ehdottaa sellaisenaan hyväksyttäviksi ensimmäistä ja kolmatta ehdotusta.

Ensimmäinen lakiehdotus on periaatteessa hyvin tärkeä pankkituen kannalta. Siinä nimittäin kerrotaan, missä asemassa erilaisten pankin velvoitteiden joukossa on se pääomatuki, jota valtio pankeille on antamassa. Tämä ensimmäinen lakiehdotus kertoo hyvin suoraan, että pääomatuki, jota valtio pankeille antaa, on eräänlainen lainan ja osakesijoituksen välimuoto. Se selviää lakiesityksen tekstistä niin, että pankin purkautuessa tai joutuessa konkurssiin sijoituksen pääomalla ja maksamattomalla korolla on huonompi oikeus kuin pankin muilla sitoumuksilla mutta parempi oikeus kuin osakkeilla, osuuksilla, sijoitusosuuksilla tai kantarahastoosuuksilla.

Hyvin havainnollisesti sanoen on todettava, että jos pankki joutuu lopettamaan toimintansa konkurssin tai jonkun muun tapahtuman kautta, järjestys on hyvin selvä, miten pankin sitoumukset hoidetaan. Ensin hoidetaan asiakkaat, sitten hoidetaan valtion pääomasijoitus, ja kolmannelle sijalle jäävät vanhat osakesijoitukset. Tämä on hyvin tärkeätä todeta siitä syystä, että tässä salissa on käyty laajasti keskustelua siitä, mikä valtion pääomasijoitusten asema pankin vaikeuksissa oikein on. Se on siis huonompi kuin asiakkaiden saatavien oikeus, mutta parempi kuin ns. vanhojen omistajien oikeus. En halua tästä asiasta sen pidemmälle jatkaa, totean vain,

että tämän lakiesityksen lukemalla asian pitäisi olla selvä kaikille.

Valiokunta tämän asian osalta kannanottonaan korostaa, että pankeille annettava julkinen tuki nykyisessä tilanteessa on välttämätöntä. Se on jo aikaisempien asioiden käsittelyn yhteydessä tullut eri puheenvuoroissa hyvin selväksi. Välttämätöntä se on siitä syystä, että emme voi sallia pankkijärjestelmän romahtamista.

Samalla valiokunta kuitenkin sekä keskusteluissaan että nyt mietinnössään korostaa sitä, että valtion tuki pankeille ei saa olla vastikkeetonta. Kun muissa tähän asiaan liittyvissä yhteyksissä on jouduttu ottamaan kantaa siihen, miten valtion etua valvotaan, edunvalvonta kuuluu nimenomaan valtioneuvostolle. Valtioneuvoston tehtävänä on huolehtia, että valtion pääomapanos voidaan jossakin myöhemmässä vaiheessa pankkien kriisin selvittyä saada takaisin mahdollisesti korkoineen.

On myös hyvin tärkeätä huomata, että tämä varsin mittava valtion tuki pankeille pääomatuen muodossa ei vapauta pankkeja millään tavalla oman toimintansa tervehdyttämisestä, pikemminkin asia on juuri päinvastoin. Eräs vastike, joka yhteiskunnan on saatava tuesta, jota se pankeille vaikeuksien aikana antaa, on juuri se, että pankit tervehdyttävät organisaatiotansa ja toimintaansa sillä tavalla, että nämä rahat eivät mene lopullisesti hukkaan. (Ed. Kekkonen: Onko velvoitteita?)

Hallituksen esitykseen sisältyy toinen lakiehdotus, jossa valiokunta — korostan: yksimielisesti — tuli toiselle kannalle kuin hallitus omassa esityksessään.

Hallitus esitti, että liikepankkien yhtiökokouksissa nyt voimassa oleva rajoitus ns. 5 prosentin säännön noudattamisesta pysyvästi kumottaisiin. Toteutuessaan tämä olisi merkinnyt sitä, että jokin nurkkaajataho tai yksi omistajataho olisi voinut yhtäkkisellä osakkeiden hankinnalla kasvattaa päätösvaltaansa yli perinteisen 1/20:n rajan. Tutkittuaan asiaa tarkemmin valiokunta tuli siihen tulokseen, että 5 prosentin säännön pysyvälle kumoamiselle ei ollut riittäviä perusteita, vaan se haluttiin säilyttää voimassa.

Ilmeisesti hallituksen tarkoituksena, kun se oli esityksensä tehnyt, oli se, että kun valtio nyt joutuu varsin mittavalla pääomatuella pankkeja tukemaan, oli tarkoituksenmukaista poistaa 5 prosentin sääntö, jotta valtio voisi käyttää monissa tapauksissa kenties suurimpana omistajana yli 5 prosentin päätösvaltaa.

Tämä asia on hoidettu valiokunnan mietinnössä nyt niin, että poikkeuksen erityisestä syystä yli 5 prosentin päätösvallan käyttöön myöntää valtioneuvosto. Vanhassa laissa poikkeuksen saattoi myöntää valtiovarainministeriö. Valiokunta siis katsoi, että on syytä siirtää tämä poikkeusvalta valtioneuvostolle.

Logiikka, joka ratkaisun takana on, on sellainen, että kun valtioneuvosto tai ministeriö yleensäkin myöntää valtion tukea erilaisiin tarkoituksiin, tukeen voidaan liittää tiettyjä tuen käyttämisen ehtoja. Tässä yhteydessä pidettiin välttämättömänä, että kun valtioneuvosto antaa oikeuden yli 5 prosentin päätösvallan käyttöön, se samalla voi antaa poikkeuksen valtiolle käyttää päätösvaltaa pääomasijoituksen määrällä.

Asiasta keskusteltiin asian ollessa käsittelyssä valiokunnassa myös hallituksen edustajien kanssa. On todettava, että näissä keskusteluissa hallitus tuli valiokunnan kannalle niin, että kun valiokunta oli yksimielinen, tähän yksimielisyyteen saattoivat myös hallituksen edustajat yhtyä.

Periaatteessa on tärkeätä huomata sekä tämän asian yhteydessä että myös esityslistalla olevan seuraavan asian yhteydessä se, että valiokunta on johdonmukaisesti halunnut siirtää pankkien valvontavastuuta entistä enemmän valtioneuvostolle. Kun valtioneuvosto on monella tavalla eduskunnan valvonnassa, myös eduskunnalla budjettivallan käyttäjänä tällä tavalla on entistä selkeämpi rooli sen tuen jakamisessa pankeille, jonka mittasuhteita tänä päivänä on vielä vaikea arvioida.

Joka tapauksessa voidaan todeta, että kun jatkuvasti pankkien kriisitilanne näyttää vaativan lisää pääomia ja budjettivallan käyttäjän tahtoa joudutaan myöntämistilanteissa myös käyttämään, näiden varojen käytön valvonta siirtyy selvästi hallitukselle ja sen valvonnan kautta myös eduskunnalle.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Haluan tässä yhteydessä todeta, että kun keväällä eduskunta keskusteli vakuusrahaston muodostamisesta ja sitä koskevista säännöistä ja myös ratkaisi lisäbudjetissa 8 miljardin markan suuruisen määrärahan pääomasijoituksina pankeille, siinä yhteydessä vasemmistoliiton kansanedustajien taholta esitettiin näkökantoja, jotka lähtivät siitä, että yhteiskunnan etua pitää valvoa niissä tapauksissa, kun pankeille tukea annetaan.

Nyt tuntuu siltä, että hallitus on kulkemassa siihen suuntaan näillä esityksillä, joita talousvaliokunnan puheenjohtaja äsken tarkemmin va-

liokunnan kannalta tarkasteli. Niissä kuljetaan siihen suuntaan, jota vasemmistoliiton eduskuntaryhmän taholta keväällä esitettiin. Toinen asia on, mennäänkö tässä riittävän pitkälle, tyydyttääkö tämä. Mutta siihen voidaan palata asian toisessa ja kolmannessa käsittelyssä. Haluan sen todeta, että hallituksen piirissä on kai tultu siihen tulokseen, että eduskunnassa muiltakin tahoilta esitetyt näkemykset on tulevaisuudessa otettava varteen.

Ehkä jatkossa pitää myös harkita sitä, olisiko sittenkin järkevämpää suunnata tuki nimenomaan asuntovelkaisille ja yrityksille ja sitä tietä myös välillisesti auttaa niiden pankkien asemaa, joista nyt ensisijaisesti on ollut kysymys.

Ed. Björkenheim: Herra puhemies! Minä haluaisin taas kerran huomauttaa, että kun nämä rahat menevät vakuusrahaston kautta eikä suoraan velkaantuneille yrittäjille tai yksityisille henkilöille, syntyy ns. vipuvaikutus. Tämä 8 miljardin tuki pankeille vakuusrahaston kautta tekee sen, että pankeille tulee mahdollisuus antaa yli 100 miljardin markan edestä lainoja yrittäjille ja yksityisille, joten tämä vakuusrahaston raha 12,5-kertaistuu tämän kautta. Jos se annettaisiin suoraan, se ei siitä mitenkään lisääntyisi.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kyllä tämä vipuvaikutus näyttää olevan vähäinen. Nimittäin suomalaisessa pankkijärjestelmässä suhtautuminen asiakkaisiin ja heidän toiveisiinsa näillä perusteilla, joita edellytettiin aikanaan vakuusrahaston 8 miljardin markan myöntämisen yhteydessä, ei ole toteutunut. Vaikuttaa siltä, että tämä vipuvarsi on varsin voimaton. Pankit eivät seuraa lainkaan niitä toiveita, mitä eduskunnan taholta on asetettu tietyllä tavalla sen ehtona, kun aikanaan päätökset täällä tehtiin.

Jos haluttaisiin auttaa suomalaista velkaista ihmistä, on moninkertaisesti parempi, että tuki tavalla tai toisella suunnattaisiin velallisiin, jolloin se vaikuttaisi näiden kuormaa alentavasti suoraan siellä. Tapa, millä se tehtäisiin, on varmasti hyvin radikaali, ja siitä ei nyt tässä kannata ruveta keskustelemaan, mutta paineet eivät tässä suunnassa ole vähääkään alentuneet siitä syystä, että tätä vipuvartta yritetään käyttää.

Vika on pankkijärjestelmässä. Se katselee omaa napaansa ja korjailee omia kannattavuuslukujaan välittämättä lainkaan siitä, mitä yhteiskunta on tarkoittanut pankkeja tällä tavalla tukiessaan.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Tällä kertaa voin yhtyä aivan täysin ed. Aittoniemen puheenvuoroon. Tämän yhteiskunnan moraali ei kerta kaikkiaan kestä pankkien jatkuvaa tukemista. On jo lopultakin ryhdyttävä kysymään, kummalla lailla tämän yhteiskunnan konkurssin on parempi tulla: tällä alituisella, jatkuvalla pankkien tukemisella vai antamalla pankkien mennä konkurssiin, jos ne eivät kerta kaikkiaan tajua fuusioitua.

Oli suunnaton psykologinen virhe hallitukselta, että se kesällä hätäpäissään meni lupaamaan, että pankkeja tuetaan aina ja joka tilanteessa, kaikissa oloissa turvataan pankkijärjestelmän aukottomuus. Tällaista lupausta ei olisi saanut tehdä, koska sen jälkeen kyllä pankeista tuli kelvottomia ryöväreitä ja roistoja, jotka eivät piitanneet minkäänlaisesta inhimillisyydestä eikä moraalista.

Ed. Louekosken puheenvuoroon liittyy aika mielenkiintoinen asia, kun hän sanoi, että järjestelmää pitää kehittää sillä tavalla, että pankkien vakuusrahaston valvonta siirtyy valtioneuvostolle. Voi kyllä kysyä, onko SDP:n puheenjohtajasta hallitukseen, onko hän jäävi, jos hallituksen tärkeimpänä tehtävänä on jakaa mielettömiä miljardeja pankeille. Eikö silloin koko puolue ole jäävi, koska suomalaisessa ja varmasti länsimaisessakin markkinataloudessa on aika erikoista se, että puolue hallitsee yhtä pankkia. Minä en tiedä yhtään muuta länsimaata kuin Suomi, jossa tilanne tällainen olisi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotus laiksi valtion vakuusrahastosta annetun lain 14 ja 15 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 138
Talousvaliokunnan mietintö n:o 34

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 34.

Keskustelu:

Ed. Louekoski: Herra puhemies! Tämän asian yhteydessä käytän tilaisuutta hyväkseni vastatakseni kahteen edellisen asian yhteydessä esitettyyn kannanottoon.

Viime keväänä tosiaankin keskustelimme siitä, millaisia vakuuksia valtion tulee saada silloin, kun se miljardikaupalla antaa pankeille pääomatukea. En usko, että eduskunnassa on ollut erimielisyyttä siitä, ettei tällaisia vakuuksia pitäisi olla. Keväinen tilanne, jossa tästä asiasta puhuttiin, oli yllättävä ja uusi, ja silloin — niin kuin nyt näemme, kun lakeja paikataan — ei voitu aavistaa sitä, minkälaisiin juridisiin ja taloudellisiin ongelmiin pikku hiljaa on pankkien tuen osalta ajauduttu. Joka tapauksessa se periaatekanta, joka silloin otettiin tuen vastikkeellisuudesta, on edelleen voimassa ja vahvistuu ja täsmentyy, sikäli kuin tukea käytännössä pankeille annetaan.

Ed. Ukkolalle sanoisin vain, että ilmeisesti sanomani oli niin huonosti äsken muotoiltu, että hänelle tuli väärä käsitys. Ei vakuusrahaston valvontaa ole tarkoitus siirtää valtioneuvostolle, vaan vakuusrahaston valvonta kuuluu eduskunnalle. Eduskunnan pankkivaltuutetut muodostavat vakuusrahaston hallintoneuvoston, ja heidän toimintaansa valvoo eduskunta. Tässä suhteessa ei tapahdu mitään muutosta.

Nyt käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen kohdalla on niin ikään mielenkiintoinen muutosehdotus ollut käsittelyssä, nimittäin sen kaltainen, että hallitus esitti, että kun valtiolle on vakuusrahaston tuen kautta siirtynyt kenties huomattavia osake- tai osuuspääomia, vakuusrahaston johtokunnan jaosto voisi myydä nämä osuudet ja omistukset kolmen henkilön kokoonpanolla pois. Tämä tuntui kovin radikaalilta ratkaisulta talousvaliokunnan mielestä. Siitä syystä valiokunta edellisessä asiassa omaksumansa kannan mukaisesti hylkäsi hallituksen ehdotuksen ja yksituumaisesti ja hankittuaan tällekin asialle myötämieltä valtioneuvostosta tuli siihen tulokseen, että on parempi, jos tällaisia osuuksia ja omaisuuksia valtiolta edelleen luovuttaisi valtioneuvosto eikä kolmen virkamiehen muodostama vakuusrahaston johtokunnan jaosto. Tämän kaltainen muutos sisältyy käsiteltävänä olevaan talousvaliokunnan mietintöön siihen nähden, mitä hallitus on eduskunnalle esittänyt.

Kun asia näytti aika mutkikkaalta, valiokunta tutustui muistion koottuaan niihin muotoihin, kuinka yleensä valtion omaisuutta luovutetaan. Yleisenä sääntönä on lainsäädännössä aina hallitusmuodon 74 §:stä alkaen, että valtion kiinteätä omaisuutta voidaan luovuttaa eduskunnan suostumuksella tai sen mukaan kuin lailla säädetään. Irtaimisto-omaisuudesta ja erilaisesta erityisomaisuudesta on jokseenkin laaja lainsäädäntö meillä nykyisin voimassa. Mutta jos ja kun on tarpeen perustella talousvaliokunnan omaksumaa kantaa, lähin rinnakkainen lainsäädäntö löytynee valtion osakasvallan käyttöä eräissä taloudellista toimintaa harjoittavissa osakeyhtiöissä koskevasta laista eli normaali puhekielellä sanottuna valtionyhtiölainsäädännöstä. Kun valtion omistamia yhtiöitä tai niiden osakkeita myydään, myyjänä on käypään hintaan valtioneuvosto. Tätä pidettiin sellaisena ohjenuorana, jota on tarpeen noudattaa silloinkin, kun valtion omistukseen siirtyviä tai tulevia pankkiosakkeita aikanaan myydään. Niitä pitää myydä sen saman periaatteen mukaan kuin muutakin valtion omaisuutta.

Erityistä huomiota tässä yhteydessä on syytä kiinnittää siihen, että omaisuudet saattavat olla koko lailla eri luokkaa kuin monien ehkä pienienkin valtionyhtiöiden. Jos pankkituki jonkin pankin kohdalla nousee miljardeihin, olisi aika erikoista, että sellaisesta miljardiomaisuudesta valtion puolesta luopuisi kolmen virkamiehen muodostama johtokunnan jaosto. Tässäkin katsottiin, niin kuin jo edellä totesin, paremmaksi sellainen ratkaisu, että valtioneuvosto on myyjänä, ja kun kysymys on eduskunnan tavalla tai toisella myöntämistä varoista, joilla omaisuuksia on hankittu, valtioneuvosto on, niin tuleekin olla, eduskunnan valvonnassa, eli budjettivallan käyttäjän valvonnan alaisena omaisuuksista voidaan luopua.

Keskustelussa on jälleen kerran palattu siihen, mitä tapahtuisi, jos me päästäisimme pankkeja konkurssiin. Minä en ryhdy sitä keskustelua pitemmälle käymään kuin toteamalla vain, että ei pidä päästää. Pankin konkurssi on aivan eri asia kuin jonkin pienemmän yhtiön konkurssi (Ed. Kekkonen: Tai isomman!) — tai isommankin, ed. Kekkonen on aivan oikeassa. — Jos pankki menee konkurssiin, asiakkaat on hoidettava. Sen lisäksi on hoidettava koko se sotku, joka tällaisesta konkurssista aiheutuu. On paljon parempi pitää pankkeja pystyssä valtion pääomapanoksen turvin, panna ne rationalisoimaan toimintaansa, karsimaan päällekkäisiä organisaatioitansa, tervehdyttämään kerta kaikkiaan toimintansa ja sen jälkeen periä, kun asiat korjautuvat, sijoitukset mahdollisesti korkoineen takaisin ja antaa pankkien toiminnan jatkua terveemmällä pohjalla.

Eräs seikka, joka pankkituen yhteydessä näyttää kansalaisia kovasti kiinnostavan eikä vain ns. tavallisia kansalaisia vaan myös meitä

kansanedustajia, on, kuinka pankkien toiminta muuttuu käytännössä silloin, kun ne tietävät saavansa vaikeuksien voittamiseen jonkin asteista valtion tukea. Monissa yhteyksissä sekä tältä paikalta että muuten julkisuudessa olen mieluustikin esittänyt sellaisia näkökohtia, että tuki ei saa vapauttaa pankkeja sellaiseen toimintaan, jossa ne esimerkiksi velkojina muuttuvat entistä raaemmiksi. Olen vedonnut pankkien toiminnan moraaliin siinä, että esimerkiksi pienyrittäjien kohtelu ei tuen varjolla saa muuttua luonteeltaan enemmän "ulosottavaksi".

Kun olen puhunut pankkien toiminnan moraalin korostamisesta, minulle eräissä ns. kansalaiskirjeissä, jopa korusähkeissä, on sanottu, että jo on kansanedustajana tollo mies, vielä kehtaa puhua pankkien moraalista. Näyttää olevan niin, että kansalaisten on vaikea ymmärtää niin kuin muutamien kansanedustajienkin käytettyjen puheenvuorojen perusteella sitä, että pankkien tuen kautta sittenkin yhteiskunta pääsee vähimmällä rahalla, sanoisinko halvimmalla. Ei meidän tarvitse eikä pidä yrittää asettautua pankkiirin asemaan, riittää, kun toimimme budjettivallan käyttäjinä yhteisten varojen valvojina. Se, että varat tulevat käytetyiksi oikein pankkien kautta nykyisen kriisitilanteen korjaamiseksi, on tärkeämpää kuin se, että alamme taivastella jonkin velallisryhmän huonoa asemaa.

Talousvaliokunta on hyvin tietoinen siitä, minkälaisissa velkakurimuksessa monet suuret ja pienet yritykset ovat, minkälainen se kurimus on joidenkuiden asuntovelallisten kohdalla, kotitalouksien kohdalla jnp. Tämän, sanoisinko, hädän ja tietoisuuden tuskan ei pidä antaa hämärtää ajattelua silloin, kun yritämme valtion tuen turvin tervehdyttää yhtä keskeistä rahoitustoiminnan sektoria.

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Tiedän aivan varmasti, että ed. Louekoski on pankinjohtajana, tarkoitan valtiovarainministerinä, varoitellut pankkeja jo silloin, kun ne hulluina kävivät. Jos asia olisikin näin, että pankinjohtajat ja pankit olisivat silloin ottaneet Louekosken sanoista vaarin, eihän tässä tilanteessa tällä hetkellä oltaisi.

Olisi tietenkin suotavaa tai onnellista, jos yhteiskunnallisen tuen kautta tai valtion rahojen kautta yhteiskunta pääsee vähimmällä, rahallisesti halvimmalla, tilanteesta, jossa tällä hetkellä ollaan. Mutta minä epäilen, että pankit eivät ole mitään oppineet. Sen verran kuin olen Wegeliuksen kirjaa lukenut, ei siellä ole minkäänlaista katumuksen merkkiä siitä rehvastelusta, jota silloin 80-luvun lopulla oli, ei minkäänlaista. Moraalista niille herroille, jotka tälläkin hetkellä pankkeja hallitsevat, on ihan turha puhua. Tosiasia tällä hetkellä on, onko eduskunnalla tai yhteiskunnalla tai valtioneuvostolla minkäänlaista todellista mahdollisuutta pakottaa pankkeja rationalisoimaan toimintaansa. Tiedossa on, että rahoitussektori on ainut sektori, joka on lisännyt työvoimaansa, huom. lisännyt työvoimaansa. Tämä on Suomen Pankin tilasto, siis tämän vuoden aikana.

Ed. Korhonen: Herra puhemies! Ensinnäkin mietintöjen osalta hyvin pitkälle ymmärrän ne näkemykset, joita valiokunnan puheenjohtaja toi esille. Mutta pankkeihin liittyvään problematiikkaan on sen verran ed. Louekoskelle sanottava, että pankit nyt menettelevät härskisti. Etenkin tällä hetkellä pankkien käyttäytyminen velallisia kohtaan on kohtuutonta ilmeisesti kahdesta syystä. Toinen on velkasaneerauslaki yritysten ja yksityisten kohdalla, joka on vuodenvaihteessa hyvin ilmeisesti tulossa, ja toinen on tilinpäätöstietojen kaunistelemisen tarve, joka johtaa ilmeisesti nyt pakkohuutokauppoihin ja sitä kautta kohtuuttomaan asemaan pankkien asiakkaat.

Se on totta, että mietintöjen taustalla ovat nimenomaan toisenlaiset pyrkimykset. Se, riittääkö se, nousee nyt olennaiseksi kysymykseksi ja se, mitä pankeille voisi tehdä, että vakuusrahastojen kautta pystytään myös vaikuttamaan siihen, että ei käytetä tilannetta vastoin tarkoitusta eli ajeta ihmisten tilanteita huonommiksi, minkä seuraukset ovat yhteiskunnan ja pankkijärjestelmän kannaltakin huomattavasti raskaammat tulevaisuudessa. Hetkellisesti jotkin ratkaisut saattavat näyttää aivan hyviltä.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Edelliset puhujat veivät oikeastaan sanat suustani, koska karuna ihmisenä en ala ed. Louekoskea sen enemmälti kehua. Minä tiedän vain, että hän on hyvin johtanut valiokunnan työskentelyä ja erityisesti jaostokysymyksessä ja kolmen miehen määräysvaltaa koskevassa asiassa, jossa olivat jo tiettävästi Aranko, Laajanen ja ihmemies Ollila valmiina tarttumaan asioihin. Minä katson, että jos siihen systeemiin mentäisiin sen epäluottamuksen vallassa, joka pankkimiehiä kohtaan ja virkamiehiä kohtaan — en tarkoita näitä kolmea vaan yleensä — on tällä hetkellä, ja jos näin suuri valta olisi annettu, se olisi ollut kohtuuton virhe.

Siinä mielessä ed. Louekoski on asian hoidellut varmasti hyvin. Minä pidän liiallisena jo sitä, että rahaston jaostolle on annettu tietty esittelyoikeus ja ehdotusoikeus. Senkin pitäisi olla jossakin muualla kuin näillä ystävillä. Tämä oli oikeastaan varsinainen sanoma.

Mitä tulee pankkien tietynlaiseen raakuuteen juuri tällä hetkellä velallisia kohtaan, se ei vastaa niitä näkemyksiä, joita puhuttiin silloin, kun pankeille lähdettiin antamaan tukea ja esiteltiin positiivisia näkemyksiä heidän mahdollisuuksistaan. Se on muuttunut. Toivottavasti se on tilapäistä eikä enää jatkossa samanlaista. Ehkä se, mitä ed. Korhonen mainitsi, saattaa nyt tilapäisesti vaikuttaa, mutta yhteiskunnan pitää valvoa pankin toimia. Jos kerran tältä puolelta annetaan tietyillä edellytyksillä yhteiskunnan apua, niiden toivomusten joita täältä esitetään, pitää toteutua myös kentällä ja velallisten suuntaan.

Ed. Vistbacka: Herra puhemies! Jo aikaisemmin on todettu nimenomaan se, että tällä hetkellä pankit jostakin käsittämättömästä syystä ovat lähteneet pakkohuutokauppalinjalle. Ainakin viime viikonvaihteessa Pohjanmaalla ilmestyneistä lehdistä yllätyksekseni huomasin, että ei aikaisemmin ole yhdessä lehdessä ollut niin useita pakkohuutokauppailmoituksia kuin esimerkiksi viime viikonvaihteessa oli ja jokaisessa hakijana oli pankki. Saattaa olla, kuten ed. Korhonen totesi, että eduskunnassa oleva yksityishenkilöiden velkojen järjestelylaki on saattanut kiihdyttää nyt pankkien omia toimintoja. Sen johdosta mielestäni hallituksen olisi välittömästi asetettava ja olisi tullut jo asettaa pankeille sellaiset ehdot, joissa tämän suuntaista toimintaa, jota tällä hetkellä tehdään, ei voitaisi toteuttaa.

Toisaalta tuntuu hieman omituiselta, kun katselee pankkien lehdissä olevia ilmoituksia, joissa luvataan niin ja niin paljon korkoa. Joskus tulee mieleen vain se, ovatko veronmaksajien rahoilla ehkä pankit kilpailuttamassa omia korkojansa ylös, koska ne saavat sitten tappionsa katteeksi vakuusrahastolta veronmaksajien rahoja. Tähän mielestäni hallituksen olisi välittömästi puututtava ja olisi jo pitänyt puuttua.

Ed. Taina: Arvoisa puhemies! Oli miellyttävä kuulla ed. Louekosken kiihkoton ja asiallinen puheenvuoro siitä, mistä pankkien tukemisessa on kysymys. Kun on viime päivät kuunnellut kentällä sosialidemokraattien vaalipuheita, toivoisi, että ed. Louekoski saisi myös oman ryhmänsä jäsenet valistettua tästä asiasta.

Mitä tulee pankeille asetettaviin ehtoihin, olen puheenvuoron käyttäneiden kanssa samaa mieltä siitä, että pankeille on luonnollisesti asetettava tiukat ehdot, kun pankkeja tuetaan, ja on vaadittava saneerausta ehdottomasti. Rahaa ei pidä ehdoitta tietenkään pankeille antaa. Siitä me varmasti olemme kaikki samaa mieltä niin kuin lähes kaikki myös samaa mieltä siitä, että pankkien tukeminen on nykyisessä tilanteessa välttämätöntä.

Mitä tulee velkasaneerauslakiin, johon ed. Vistbacka viittasi, olen saanut sen käsityksen, että sitä pitäisi kiirehtiä. Mielestäni tässä tapauksessa eduskuntakin voisi tehdä vaikka yö- ja viikonlopputyötä, jotta saadaan asiat eteenpäin, ettei tämäntapaisen lain viivästyminen aiheuta vielä lisävahinkoa yrityksille.

Ed. Björkenheim: Arvoisa puhemies! Talousvaliokunta on tietysti hyvin syvällisesti paneutunut ongelmaan, ja osoituksena siitä on se, että todellakin annamme yksimielisen mietinnön, jossa ehdotamme muutettavaksi pykälää, joka nyt on käsittelyn alla.

Mutta ed. Ukkola puheenvuorossaan oli sitä mieltä, että pankkien tämän päivän tilanne on seurausta pankkien harjoittamasta kasinopelistä. On tietysti totta, että siinähän nämä varsinaiset tappiokierteen alkulähteet ovat. Mutta ne tappiot, jotka pankeille tulevat tänä vuonna ja myös ensi vuonna, eivät enää johdu pankkien kasinopelistä, vaan ne johtuvat kyllä niistä luottotappioista, jotka kaatuvat pankkien syliin jatkuvasti, joten tässä on tavallaan kaksi eri syykombinaatiota, jotka on pidettävä erillään toisistaan.

Mitä tulee ehtoihin, joita täällä on peräänkuulutettu, voin vakuuttaa, että pankeille on asetettu ehtoja, vaikka niitä ei vielä julkisesti ole riepoteltu. Mutta tunnen esimerkiksi säästöpankkiryhmää aika hyvin ja tiedän, että säästöpankkiryhmälle on asetettu aika kovat vaatimukset, joita se myös tulee noudattamaan, joten tuloksia tulemme kyllä näkemään.

Valitettavastihan on tietysti niin, että kun pankkiryhmä sitten lähtee organisaatiotaan purkamaan, niin ensimmäisinä valitettavasti tietysti suljetaan sivukylien ja maaseudun pienet konttorit ja matalapalkkaiset naiset ovat ne, jotka ensimmäisinä saavat sieltä lähteä. Sen takia on myös asetettu sellainen vaatimus, että pankkien saneeraustoimenpiteet pitää ulottaa myös niille

tahoille, joilla vastuu on taikka sen olisi ainakin pitänyt olla.

Ed. L o u e k o s k i : Herra puhemies! Ajattelin tulla vielä kerran tästä asiasta ensimmäisen keskustelun aikana tänne kertoakseni, että talousvaliokunta on pyrkinyt pankkiasioita niin käsittelemään, että ainakin meille olisi syntynyt niin kokonainen kuva pankkien tilanteesta kuin mahdollista.

Hallituksen esitykset, molemmat tänäänkin listalla olevat, ovat eräänlaisia paikkausesityksiä, ja tiedossa on, että lisää on tulossa. Tämän kaltaisessa nopeasti muuttuvassa tilanteessa pidän hyvin tärkeänä sitä, että ainakin erikoisvaliokunta saa myös taustatietoja riittävästi pystyäkseen hallitsemaan näiden lakien ohjaaman kehityksen suuntaa.

On totta, että kun pankeille nyt annetaan tukea, se on aivan toisen mittaista kuin mihin ajateltiin jouduttavan vielä viime kevään aikana. Minulla on hyvin elävästi mielessä keskustelu, jonka kävin noin vuosi sitten valtiovarainministeri Viinasen kanssa täällä eduskunnassa ihan kahvikeskusteluna, kun hänelle näytti selvinneen, että säästöpankkiryhmän tuki ei rajoitukaan miljardiin taikka kahteen, vaan näytti silloin nousevan ehkä viiteen taikka kuuteen. Tämän päivän tiedot ovat aivan eri luokkaa. Pelkästään tämän vuoden luottotappiot säästöpankkiryhmässä nousevat noihin ministeri Viinasen silloin kalpeaksi saaneisiin lukuihin. Tilanne toisin sanoen on vyörynyt eteenpäin vauhdilla ja pankkikriisi kärjistynyt summiin, joita ei vielä silloin voitu uskoa. Jos joku olisi silloin kertonut tämän päivän tilanteen, sitä ei olisi täällä uskottu, ei olisi voitu uskoa.

Tällä hetkellä näyttää siltä, että tämän vuoden 92 lopussa pankkien selvittämättömien luottojen määrä yhteensä tulee olemaan yli 70 miljardia. (Ed. Helle: Mikä se Viinasen väri nyt on?) Pankkien luottotappiot tänä vuonna tulevat ilmeisesti olemaan lähempänä 20:tä kuin 15:tä miljardia. Pankkien yhteenlaskettu oma pääoma on jossakin 55 miljardin tietämillä. Pankkikonsernien ja pankkien osakepääoma lienee alle 30 miljardia. Kun nämä pankkien tappiot on maksettava omasta pääomasta, on laskettavissa helposti, että me emme selviä nykyisellä pankkijärjestelmällä ilman valtion tukea ensi vuoden loppuun. Omat pääomat yksinkertaisesti loppuvat.

Sen takia tässä ei vaahtoaminen auta, vaan asiaa on katsottava sellaisena kuin se on. Silloin valtion on tultava mukaan pelastamaan, mitä pelastettavissa on, ja ehdoilla, että valtion tuki ei ole pysyvästi menetettyä avustusluontoista tukea, vaan se on vastikkeellista, sillä on omat tiukat ehtonsa, sitä valvotaan taloudellisesti ja poliittisesti. Poliittinen valvonta tällaisessa asiassa kuuluu valtioneuvostolle ja sitä valvovalle budjettivallan käyttäjälle eli eduskunnalle. Tämä järjestelmän pitää olla.

Voin todeta, että talousvaliokunnan mielestä — tätä ei ole lopullisesti missään mietinnössä vielä ratkaistu, mutta keskusteluissa, joita olemme käyneet, olemme tämän voineet todeta — vakuusrahaston hallinto ei nykyisellään ole tyydyttävästi järjestetty. Me olemme ainakin kolmessa eri yhteydessä kirjoittamassamme mietinnössä huomauttaneet, että silloin kun vakuusrahaston hallintoneuvoston muodostaa pankkivaltuusto, tilanne ei ole tyydyttävä. Mitään muutakaan ratkaisua nopeasti ei ole voitu keksiä. Tähän asiaintilaan pitäisi saada korjaus. Toivoisin, että valtioneuvosto tämänkin asian kaikkien muiden kiireittensä ohella voisi ottaa työlistalle ja yhdessä eduskunnan asianomaisten tahojen kanssa, esimerkiksi pankkivaltuutettujen itsensä kanssa, kävisi keskustelun siitä, mikä valtuutettujen rooli on Suomen Pankin valvontaelimenä ja mikä pankkipolitiikan arkipäiväisenä osapuolena, jonkalaiseksi he väistämättä joutuvat vakuusrahaston hallintoneuvoston ominaisuudessa. Nämä roolit ovat huonosti yhteensopivia. Siihen pitäisi saada muutosta.

Vielä eräs asia tässä on todettava: Kenenkään ei pidä uskoa sitä, että yksikään pankki mielihyvin ajaisi yhtiöitä konkurssiin ja realisoisi niitten omaisuutta pakkohuutokaupoissa. Sehän merkitsee vain käytännössä, että ne ottavat taseisiinsa ja tuloslaskelmiinsa luottotappioita, kirjaavat ne sinne virallisesti. Se ei voi olla yhdenkään velkojan, ei yhdenkään pankin eikä yhdenkään yrityksen etu. Ne ovat tilanteita, joihin olosuhteissa ajaudutaan pakosta. Ei pidä ajatella niin kuin ymmärsin ainakin osittain ed. Vistbackan ajatelleen, että pankit ovat nyt ikään kuin uhmalla ajamassa velallisiaan tilanteeseen, jossa pannaan huutokauppa pystyyn ja myydään omaisuus pois. Pankin kannaltahan se on onnettomuus, koska pankki samalla kirjaa itselleen virallisesti ja lopullisesti luottotappioita.

Tiedän hyvin paljon käytännössä tapauksia, se on pankkitoiminnan tämän päivän arkipäivää, joissa velallisten kanssa jatkuvasti neuvotellaan luoton uusista ehdoista, alennetaan korkoja, pidennetään maksuaikoja, toivotaan, että velallinen pystyisi selviämään tämän kuilun yli

jotenkuten parempiin aikoihin. Sen jälkeen taas päästäisiin ikään kuin normaaliin menoon.

Onnetonta nykyisessä tilanteessa on, että korot ovat korkeat ja korkojohtajana pankkipuolella on aina pankki, jonka asiat ovat surkeimmassa kunnossa. Tämä on tilanne, johon pankkisektorin itsensä pitäisi kiinnittää nykyistä enemmän huomiota. Uskon, että pankkien saaman yhteiskunnan tuen yhtenä ehtona tulee olemaan tämän tilanteen ratkaiseva muuttaminen.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Minä olen sitä mieltä, että monissa tapauksissa pankit juuri säästyäkseen kirjoissa ja kansissa näkyviltä surullisilta luvuilta saattavat pitkittää henkitoreissaan olevan yrityksen tai yksityisen elämää. Mutta toisin tehdään, kun nähdään, että on sellainen yritys tai yksityinen, jolla saattaisi olla vielä elinmahdollisuuksia, mutta jolta juuri sillä hetkellä, jos lyödään luukut kiinni, on mahdollisuus saada rahat pois ilman luottotappioita. Pankkien raakuus näkyy juuri siinä, että isketään näihin kiinni, joista on vielä saatavissa. Se on yhdentekevää, isketäänkö sellaisiin velallisiin, joilta ei ole mitään saatavissa ja luottotappiot kirjautuvat sen kautta. Mutta isketään kirves terveeseen puuhun, sellaiseen puuhun, jolla olisi vielä elinmahdollisuuksiakin, vain siinä toivossa, että kun se isketään tarpeeksi ajoissa nurin, saadaan vielä omat saatavat. Tämä on se ongelma, joka minun käsitykseni mukaan hyvin monella alueella pankkitoiminnassa on todellinen.

Ed. Niinistö: Herra puhemies! Vaikuttaa vähän valitettavastikin kyllä siltä, että tuo ed. Louekosken varsin realistinen asennoituminen on ainoa oikea tässä tilanteessa. Siinä me olemme, että pankkijärjestelmä on tuen kautta pelastettava. Minä kyllä vähän luulen, ettei varmasti ed. Louekoskikaan silloin ministeri Viinasen kanssa puhuessaan tullut oikein arvanneeksi näitä summia, joista nyt puhutaan.

Tämän huikean määrän ohella toinen selvä ongelma kuitenkin pankkisektorilla on se syvä epäluottamus, joka kansalaisissa on koko pankkitoimintaa kohtaan, ja miljardiluvut tietysti vain ruokkivat tuota epäluottamusta. Minun mielestäni sitäkin taustaa vasten on todella perusteltua, että pankkituen ja myös kaikenlaisten pääomasijoitusten, joihin myös voidaan liittää ehtoja, ehdot todella tarkoin läpikäytäisiin ja että esimerkiksi korkojohtajuuksia näitten tukien kautta pyrittäisiin leikkaamaan pois. Tietysti ollaan siinä mielessä hassussa tilanteessa, että korkojohtajuuden leikkaaminen kaikkein huonoimmin menevältä johtaa siihen, että tuen määrä kasvaa helposti.

Tässä asiassa törmätään tavan takaa sellaiseen termiin kuin pankkisalaisuus, joka vähän muutoinkin alkaa tulla turhan usein vastaan. Minusta esimerkiksi talousvaliokunta voisi kyllä miettiä pankkisalaisuudenkin todellista olemusta näissä olosuhteissa. Ehkä siinä olisi aika lailla väljentämisenkin varaa.

En ollut paikalla, kun ed. Vistbacka esitti puheenvuoronsa. Hän ilmeisesti viittasi saneerauslainsäädännön vaikutuksiin. Tietysti saattaa olla, että nyt kun etuoikeusasetusta ajatellaan muutettavan, saneerauslainsäädännön, joka katkaisee konkurssimenettelyn, voimaansaattaminen ensi vuoden alusta joillakin velkojilla voi aiheuttaa ylimääräistä houkutusta laukaista vieteri ennen kuin joutuu näitten uusien lakien soveltamispiiriin. Tässä suhteessa asia ei ole ihan niin yksinkertainen kuin ed. Taina selitti, että yötöillä selvittäisiin vähän nopeampaan voimaantuloon. Saattaa olla, että yötyöt ovat tarpeen, mutta nopea voimaantulo on erittäin vaikeaa, nimittäin kysymys on varsin komplisoidusta lakipaketista. Se on käynyt ilmi lakivaliokunnassa. Ei sitten oikein vielä muuta olekaan saatu selville.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Hallituksen esitys n:o 219 vuoden 1992 kolmanneksi lisätalousarvioksi

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kekkonen: Herra puhemies! Kun hallitus tietämäni mukaan parhaillaan pohtii, kuinka syvällä suossa me olemme, ja kun tämä hallituksen esitys n:o 219 tämän vuoden kolmanneksi lisätalousarvioksi liittyy siihen kuilun partaalla kulkemiseen, mistä olemme tässä viitteitä saaneet ja kun olemme juuri sellaisessa illassa kuin olemme, niin ehdotan, herra puhemies, että

tämä asia siirrettäisiin ensi perjantain täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Kun asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kekkonen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Kekkosen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

hallintovaliokuntaan:

14) Hallituksen esitys n:o 210 laiksi valtion virkamiehen ja työntekijän terveydenhuollosta ulkomailla annetun lain 12 §:n muuttamisesta

sivistysvaliokuntaan:

15) Hallituksen esitys n:o 212 laiksi eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

maa- ja metsätalousvaliokuntaan:

16) Hallituksen esitys n:o 214 kalastusvakuutusyhdistyksistä annetun lain 2 ja 5 §:n muuttamisesta

talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto:

17) Hallituksen esitys n:o 215 laeiksi patenttilain 3 §:n, hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain 3 §:n ja mallioikeuslain 5 §:n muuttamisesta

valtiovarainvaliokuntaan:

18) Hallituksen esitys n:o 220 laiksi kiinteistövaihdosta valtion ja Postipankki Oy:n välillä

19) Hallituksen esitys n:o 221 laiksi kiinteistöjen myynnistä Vapo Oy:lle

---

20) Hallituksen esitys n:o 222 laiksi kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, sosiaali- ja terveysvaliokunnan tulisi antaa tästä lausunto valtiovarainvaliokunnalle. Perinteisesti Kansaneläkelaitoksen rahoitukseen liittyvät sosiaaliturvamaksulait ovat olleet sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsiteltäviä asioita. Nyt tässä ehdotuksessa esitetään liikevaihtoveron tuoton ohjaamista osittain Kansaneläkelaitoksen rahoituksen turvaamiseksi eli 1 prosenttia: 1 870 miljoonaa markkaa. Tämänkin jälkeen kansaneläke- ja sairausvakuutusrahastoon joudutaan suorittamaan ns. valtion takuusuorituksia yhteensä liki 4 miljardia markkaa, koska ne suunnitellut sosiaaliturvamaksujen tuotot, joista esitystä ei vielä ole annettu, mutta joita budjetin perusteluissa on esitetty, eivät tule riittämään sairausvakuutus- ja kansaneläkelain mukaisten etuuksien maksamiseen.

Viime kesänä muistaakseni poistettiin ainoa muoto, jolla pääomavaltaisilta yrityksiltä on kerätty työvoimavaltaisia yrityksiä enemmän sosiaaliturvamaksuja, eli kansaneläkemaksun porrastus. Se oli kolmiportainen, ja perustelu tämän porrastuksen poistamiselle oli se, että vientiteollisuutta täytyy tukea. Nyt vienti vetää. Se on ainoa osa, joka onneksi tässä vaiheessa tuntuu yrityselämässämme toimivan.

On puhuttu vientimaksusta. En ymmärrä, miksei tämä Kansaneläkelaitoksen kansaneläkemaksun porrastuksen palauttaminen ja myös sairausvakuutusmaksussa porrastettuun maksuun siirtyminen voisi olla se tapa, jolla näiltä yrityksiltä nyt viennin ja devalvaation tuomaa hyötyä otetaan nimenomaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten etuuksien turvaamiseen.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Tämähän on sellainen asia, joka puhemiesneuvostossakin on usein ollut esillä sen jälkeen, kun tämä valiokuntatyönjako tehtiin. Nämä maksut ja Kansaneläkelaitokseen liittyvät asiat kuuluisivat sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, niin kuin sosiaali- ja terveysministeriön asiat kuuluvat. Mutta tässä valmistelussa on toisin. En tiedä mistä syystä, koska nyt ei tämä ainakaan mikään työnjakokysymys ja työn paljouskysymys voi olla, koska molemmissa valiokunnissa on suurin piirtein yhtä paljon asioita. Kuitenkin Kansaneläkelaitoksen valvonta kuuluu nimenomaan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen kertomus kuuluu sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, ja tässä nyt tehdään poikkeus tähän säännökseen, minkä takia yleensä koko valiokuntauudistus tehtiin viime vuonna. Tähän puhemiesneuvostonkin pitää palata. Tämä noudattelee edelleen sitä linjaa, että yleensä ministeriöjakoa noudatetaan, paitsi eräissä asioissa, ja tämä on nyt taas poikkeus.

Kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan:

21) Hallituksen esitys n:o 223 laiksi sokeriverosta annetun lain 4 ja 12 §:n muuttamisesta

22) Hallituksen esitys n:o 224 laiksi leimaverolain 10 ja 50 §:n muuttamisesta

---

23) Hallituksen esitys n:o 225 laiksi maataloustulolain eräiden säännösten soveltamisesta vuonna 1992 annetun lain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Vuorensola: Arvoisa puhemies! Tässä on esittelyssä nyt hallituksen esitys n:o 225, joka koskee maataloustulolain muuttamista. Haluaisin tässä yhteydessä ottaa muutamia asioita tämän asian osalta esille. Ehkä perustekijä, johon kiinnittäisin erityisesti huomiota, on se, että on aika erikoista, että kun tämän esityksen yhteydessä tehdään itse asiassa vain sisäinen siirto, niin kuitenkin on suoritettava maataloustulolain muutos. Kun näin on, niin tuntuu jopa hassulta, että pitää tuoda tähän saliin käsittelyyn tällainen sisäisen siirron asia, joka käsitykseni mukaan on enemmän tekniikkaa kuin minkäänlainen lakisääteinen ongelma.

Tämä lakiesitys merkitsee sitä, että sen avulla pyritään turvaamaan lihan vienti. Tähän kytkeytyy, niin kuin tiedämme, myös se keskustelu, jota käytiin ns. liha-alesta. Nyt siis tehdään siirto, jossa 100 miljoonaa markkaa siirretään vientitukeen, jotta voidaan tuo liha, joka hyvinkin olisi voitu varmasti kuluttaa kotimaassa, viedä ulkomaille.

Varmasti niin maatalouden kuin ylipäätään kokonaisuudenkin kannalta olisi ollut järkevää ja miellyttävää, että olisi voitu pitää liha-ale ja suunnata se 100 miljoonaa markkaa, joka tässä käytetään, suoraan Suomen kansalaisille. Ilmeisesti asia sinänsä, joka hyvää tarkoittavana tuotiin esille, kaatui lähinnä siihen, että ei voitu missään vaiheessa taata, että todellakin kuluttaja, joka lihan ostaa ja käyttää, myös tämän hyödyn olisi osakseen saanut.

Tässä yhteydessä mietittiin myös mahdollisuutta suunata liha-ale eri tavalla niin, että se olisi suunnattu ennen muuta laitoksille: sairaaloille, armeijalle, lastentarhoille jnp. Käsitykseni mukaan tämä olisi ollut järjestelmänä sikäli järkevämpi ainakin, että olisi voitu kohtuudella olla varmoja siitä, että alennus menee oikeaan kohteeseen. On vain harmillista, että tämän asian osalta ei nähty vaivaa sen enempää valtion kuin myöskään tuottajajärjestön taholla siihen, että se olisi kunnolla ja järkevällä tavalla valmisteltu. Mielestäni asialle sinänsä olisi nyt ollut suorastaan sosiaalinen tilaus.

Tällä toimenpiteellä joka nyt siis esityksenä on, pyritään takaamaan, että nykyinen sian- ja naudanlihan tuottajahintataso voitaisiin turvata. Olen koko lailla varma siitä, että tällä 100 miljoonalla markalla ei ikävä kyllä todennäköisesti tähän pystytä, koska aikaisemmillakaan toimilla, joita tämän asian suhteen on tehty, ei ole tähän pystytty, vaan tälläkin hetkellä sianlihan sovittu tavoitehinta alitetaan noin 8 prosentilla ja naudanlihan tavoitehinta noin 12 prosentilla.

Jos katselee asiaa aivan tuottajan kannalta ja laskee kokonaismarkkamääriä, helpostikin voidaan laskea, että ne tilityshintamenetykset joita tuottajat ovat tässä yhteydessä sianlihan tai naudanlihan tuottajina menettäneet, ovat kokonaisuudessaan lähes 400 miljoonaa markkaa. Kun tähän lisätään vielä se markkamäärä, jonka valtiovalta on tähän mennessä laittanut omia rahojaan, budjettivaroja, lihan viennin edistämiseen eli noin 160 miljoonaa markkaa, pääsemme joka tapauksessa sellaiseen loppusummaan kuin yli 500 miljoonaa markkaa, jolla itse asiassa se ylimääräinen liha joka tässä valtakunnassa tuotetaan, olisi todennäköisesti jo kahteen kertaan viety maasta ulos.

Tämä on merkillistä matematiikkaa, ja käytännössä se onkin ilmeisesti vain kustannusautomatiikkaa, johon pitäisi tämän esimerkin valossa mielestäni ankarasti pureutua. On selvä, että asiassa näkyy nyt ennen muuta teurastamoiden rahoituskriisi. Käytännössä se on merkinnyt sitä, että teurastamot ovat ulosmitanneet omien tappioidensa katteeksi tuottajilta vähintään 300—400 miljoonaa markkaa. Niin minä asian ymmärrän.

Mielestäni valtiovallan tässä asiassa pitäisi olla enemmän isäntä talossa, enkä tarkoita sitä, että pitäisi sotkeutua markkinoihin, vaan luoda nimenomaan markkinoille sellaiset pelisäännöt, joilla kohtuulliset osuudet jouston suhteen niin tuottajapäässä, kaupan päässä, kuin kuluttajapäässäkin tulisivat toteutumaan. Yhtä ainoata totuutta varmasti tässä asiassa ei sinänsä ole olemassa, mutta mielestäni tällainen "isännän ote" nimenomaan valtiovallan taholta, jonka panos nyt joka tapauksessa tämän asian osalta on satoja miljoonia markkoja, olisi syytä ottaa.

Toivon, että kun maa- ja metsätalousvaliokunta kyseistä asiaa ja lakiesitystä käsittelee, se siinä yhteydessä pureutuisi myös perusasiaan, ei pelkästään siihen, mitä tämä lakiesitys nyt tässä yhteydessä esittää.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ed. Vuorensola puhui varmasti asiaa. Toivomus on tietysti se, että perusasioihin, todellisiin syihin, todella pystyttäisiin pureutumaan. Mutta se osoittaa, miten voimaton yhteiskunta on teurastamojen ja lihanjalostuskartellien suhteen. Ne rahastavat ensinnäkin viljelijältä, joka loppujen lopuksi on kaikkeen syyllinen eräiden piirien taholta katsottuna. Toisaalta ne rahastavat valtiota, koska maan kulutus on vakio ja ulkomaille voidaan aina viedä näitä kartelleja tyydyttävällä tulonmuodostuksella. Tämä osoittaa juuri, että Suomessa ei pystytä kerta kaikkiaan paneutumaan peruasioihin eikä kartelleihin. Ne tekevät ihan mitä haluavat, vaikka toisaalta häviää yhteiskunta ja toisaalta yhteiskunnan tärkeä osa eli tuottajat, joita kumpaakin nämä rosvot rokottavat.

Ed. Vuorensola: Arvoisa puhemies! Vielä totean viitaten ed. Aittoniemen käyttämään puheenvuoroon, että tässä nyt ei ole yksinomaan kysymys tietenkään kartelleista tai suurista teurastamoista, vaan kyse on myös siitä, että itse asiassa maataloustulolaki on tämän kaiken toiminnan siunaaja tai sen takana. Näin ollen pitää myös pystyä aivan kriittisesti katsomaan sitä, olisiko vika myös lainsäädännössä, joka tässä talossa on säädetty.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

24) Hallituksen esitys n:o 226 lannoitelaiksi

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

25) Hallituksen esitys n:o 227 laeiksi kansaneläkelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen johdosta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan: "Yhdenvertaisen kohtelun periaatetta koskevilla säännöksillä taataan toisen jäsenvaltion kansalaisille samat oikeudet ja asetetaan samat velvoitteet kuin valtion omille kansalaisille kansallisen lainsäädännön mahdollisesti sisältävistä kansalaisuutta edellyttävistä säännöksistä huolimatta." Tässä puhutaan siis Eta-sopimuksesta ja nimenomaan EY-direktiivien periaatteista, EY-asetuksen n:o 1408 periaatteista.

Tätä täsmennetään toteamalla vielä: "Siten talousalueella työskentelevillä jäsenvaltioiden kansalaisilla pitää olla samat oikeudet sosiaaliturvaan kuin työskentelymaan kansalaisilla." Mielestäni tämä on oikea ja hyväksyttävä periaate.

Edelleen jatketaan: "Myönnettyä etuutta ei saa yleensä lakkauttaa, keskeyttää tai etuuden määrää vähentää pelkästään sen vuoksi, että etuuden saaja muuttaa toiseen jäsenvaltioon." Edelleen mielestäni tämä on aivan hyväksyttävä periaate.

"Jos työtä on sopimusmaassa tehty, työskentelyaikana ansaittu sosiaaliturva on myös maksettava uuteen asuinmaahan." Edelleen tästä periaatteesta olen samaa mieltä.

Edelleen näissä perusteluissa todetaan: "Samanlaisia eri maista tulevia eläke-etuuksia ei pääsääntöisesti saa keskenään yhteensovittaa siten, että työntekijän talousalueella hankkimat etuudet alenisivat maasta toiseen muutettaessa." Myöskin tämä on aivan järkeenkäypä peruste. On olemassa ns. pro rata -eläke, joka on laskennallinen eläke, jolla nimenomaan pyritään turvaamaan se, että eläke ei alene sen vuoksi, että siirtyy maasta toiseen. Tätä vielä sitten täsmennetään — toivottavasti ed. Aittoniemi tätäkin koukerokieltä ymmärtää. Siis pro rata -eläkkeen laskentatavan pääperiaatteena on, että "henkilöllä on aina oikeus samaan osuuteen täydestä laskennallisesta eläkkeestä, mitä hänen jäsenmaassaan saadut vakuutuskautensa ovat suhteessa kaikissa Eta-sopimuksen jäsenmaissa ansaittuihin kausiin". (Ed. Aittoniemi: Aivan selkeä!) — Aika epäselvä, mutta aivan hyväksyttävä periaate, ed. Aittoniemi. (Ed. Aittoniemi: Vastustan koko Etaa!)

Kuitenkin ongelmat syntyvät siitä, millä tavalla nyt on tulkittu tätä EY-asetusta. Hallituksen esityksen perusteluissa lausutaan myöskin seuraavaa: "Kun EY-asetuksen (Ety) N:o 1408/71, sellaisena kuin se sisältyy voimaan tulevaan Eta-sopimukseen, 12 artikla kieltää pääsääntöisesti eri jäsenmaiden samanlaisten eläke-etuuksien yhteensovituksen, lisäosassa ei ulkomailta saatavaa työeläkettä voida enää Eta-sopimuksen jälkeen ottaa huomioon." Tässä mielestäni mennään juuri pieleen, koska tässä puhutaan nyt kansaneläkkeen lisäosasta. Ja kun tässä sanotaan, että samanlaisia eläke-etuuksia ei saa yhteensovittaa, niin mielestäni se tarkoittaa nimenomaan samanlaisia eläke-etuuksia, elikkä jos yhdestä maasta on ansainnut työeläkettä ja toisesta on ansainnut työeläkettä, niin niiden molempien pitää tulla maksuun. Mutta tällä hetkellä työeläke, on se sitten Suomesta tai ulkomailta ansaittu, otetaan huomioon tulona, kun kansaneläkkeen lisäosaa määrätään, koska meillähän kansaneläkkeen lisäosa on niin sanotusti eläkevähenteinen. Eli se tarkoittaa sitä, että kaikki työeläkkeet, mitkä maksetaan, vähentävät lisäosaa ja vievät sen lopulta nollaan, että vain pohjaosa jää maksettavaksi.

Nyt tätä tulkitaan niin, kuten äsken luin, että muka Eta-sopimuksen ja EY:n asetuksen perusteella ulkomailta maksettavaa työeläkettä ei enää saataisikaan ottaa huomioon lisäosaa määrättäessä. Tämä koskee yhtä lailla Suomen kansalaisia, jotka ovat osan työssäolovuosistaan tehneet työtä ulkomailla, ja ulkomaalaisia, jotka käyvät Suomessa ja palaavat omaan alkuperäiseen maahansa, muuhun Eta-maahan. Tästähän tietysti seuraa se, jos näin tulkitaan, että nämä henkilöt, ovatpa sitten suomalaisia tai ulkomaalaisia, tulevat parempaan asemaan kuin ne suomalaiset, jotka tekevät 40 vuotta työtä Suomessa ja saavat täyden työeläkkeen tai edes osan siitä.

Mielestäni nämä EY:n säännökset eivät millään tavoin anna perustetta tällaiselle tulkinnalle. Tätä tulkintaa on Brysselistä käyty hakemassa, mutta mielestäni pitäisi vielä kerran selvittää, onko todella niin, että kun vaaditaan samoja oikeuksia, se tarkoittaakin sitä, että toiset saavat paremmat oikeudet kuin toiset. Mielestäni se ei voi tarkoittaa sitä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta jo lausuntoa tehdessään ulkoasiainvaliokunnalle totesi, että tätä esitystä, minkä hallitus nyt on antanut, ei saa tuoda, ennen kuin tämä asia on uudelleen selvitetty. En nyt tarkkaan niitä sanamuotoja muista, mutta tämä oli se periaate, mikä valiokunnassa hyväksyttiin.

Siitä huolimatta hallitus nyt tuo esityksen, jolla se estää, että nämä eivät tule parempaan asemaan, jotka tekevät osan työstä Suomessa ja osan ulkomailla. Sen vuoksi nyt ehdotetaan, että kansaneläkkeestä tehdään myöskin karttuva elikkä täysi kansaneläke karttuu 40 vuodessa. Elikkä jos on asunut Suomessa 40 vuotta 16—65 ikävuoden välillä, silloin on oikeus täyteen kansaneläkkeeseen. (Ed. Aittoniemi: Se on oikein portugalilaisille!) — Tämä on täysin tarpeeton muutos, ed. Aittoniemi. — Tässä on monia pykäliä, joilla pyritään estämään se, että Suomessa syntyneet ja Suomessa ikänsä asuneet eivät joutuisi menettämään näiden muutosten takia. Tältä pohjalta tulee erittäin monimutkainen järjestelmä.

Lopputuloksena, mikä tästä seuraa, pahoin pelkään, tämä käy kuitenkin viime kädessä suomalaisten nilkkaan, jotka ovat osan elämästään jossakin muualla kuin Eta-maiden alueella. He tulevat olemaan se joukko, joka tästä kärsii. Enkä minä usko, että se on hirveän suuri joukko, mutta se saattaa olla esimerkiksi johonkin Eta-maan ulkopuolelle opiskelemaan meneviä, ja sairaus kohtaa siinä vaiheessa jo suhteellisen nuorena tai tulee jokin tapaturma. Tai sitten esimerkiksi suomalainen nainen, useimmiten se on näin, menee naimisiin ulkomaille ja muutaman vuoden kuluttua huomaa, että ei siitä tullutkaan mitään, ja palaa lapsineen takaisin. Juuri he ovat niitä, jotka joutuvat muutetusta systeemistä kärsimään.

Niin kuin sanoin, esitys, mikä tähän on nyt laadittu, on erittäin monimutkainen. Mielestäni tämä on täysin tarpeeton. On saatava tulkinta EY:n kanssa, että lisäosa on edelleen eläkevähenteinen. Minkä takia tässä on jouduttu tällaiseen tulkintaan? Se johtuu käsitykseni mukaan vain siitä, että muissa maissa ei ole samanlaista kansaneläkejärjestelmää kuin meillä. Tanskassakin on peruseläke tehty asumisvuosiin sidotuksi, mutta ei heillä ole koskaan ollut eläkevähenteistä lisäosaa. Sen takia asia pitää selvittää ennen kuin asiaa käsitellään. Siis Eta-sopimuksen voimaantulo ei millään tavoin edellytä kansaneläkelain muuttamista. Tämä on tehty vain hätävarjelun nimissä. Tässä on ihan aiheellisia perusteita, mutta mielestäni asia voidaan hoitaa tulkinnoilla ja ainakin pitää loppuun asti selvittää, eikö sitä kautta ole mahdollista vai onko pakko lähteä lainmuutokseen.

Jotta Eta-sopimusasiakin eduskunnassa saataisiin edes loppuun käsitellyksi ennen kuin tällaisia asioita lähdetään käsittelemään, niin ehdotan, että asia pannaan pöydälle kahden viikon päästä tiistaina pidettävään eduskunnan istuntoon, joka on siis 27. lokakuuta.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Kun asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta:

Ed. T a i n a: Arvoisa puhemies! Olen ed. Stenius-Kaukosen kanssa samaa mieltä siitä, että asia on tarkkaan selvitettävä, mutta oikea paikka selvityksen tekemiseen on valiokunta. Mielestäni ei ole kuitenkaan mitään estettä viedä asiaa salista eteenpäin valiokuntaan.

Ehdotan, että asia jäisi pöydälle ensi perjantaina pidettävään täysistuntoon.

Ed. L a i n e: Herra puhemies! Kannatan ed. Stenius-Kaukosen tekemää ehdotusta.

Ed. P e r h o - S a n t a l a: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Tainan tekemää ehdotusta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Laineen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle tiistaina 27 päivänä kuluvaa kuuta pidettävään täysistuntoon.

Ed. Taina ed. Perho-Santalan kannattamana on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Ed. Tainan ehdotus "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

T o i n e n v a r a p u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 13 jaa- ja 12 ei-ääntä; poissa 174. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Tainan ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle ensi perjantain täysistuntoon.

26) Valtioneuvoston päätös 1 päivältä lokakuuta 1992 sokerin tuontimaksun väliaikaisesta muuttamisesta (VNP 4)

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

27) Ed. Aittoniemen lakialoite n:o 34 vuoden 1993 veroasteikkolaiksi

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Eipä tässä kannata paljon aikaa viedä. Eduskuntaryhmä on tehnyt nimelläni olevan ehdotuksen vuoden 1993 veroasteikoiksi. Tarkoittaa sitä, että hyvätuloisten progressiota nostettaisiin ja näin saataisiin valtiolle 1 400 miljoonaa markkaa lisää verotuloja. Tarkoittaa sitä, että otettaisiin pari uutta luokkaa: 205 000—285 000, jolloin vero alarajan ylittävän tulon osasta olisi 43 prosenttia, ja kaikkein suurituloisimmilla eli yli 285 000 markkaa vuodessa ansaitsevilla prosentti olisi 50.

Lisäksi 3 §:ssä ehdotetaan, että jos kannettavaksi tulevan veron määrä jää alle 1 000 markan sen jälkeen, kun verovelvollinen on tehnyt hänelle tuloverolain mukaan kuuluvat vähennykset veronalaisista tuloistaan, niin tätä veroa ei perittäisi ja tämä tekisi valtiolle silloin 200 miljoonan markan vähennyksen tuloihin eli nettohyöty näitten porvareitten kustannuksella olisi 1 200 miljoonaa markkaa, joka vaikeassa tilanteessa on tietysti hyvä asia sekin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 21.10.

Täysistunto lopetetaan kello 21.01.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio